

U-notat 5/99

Forskningsrådets instituttevalueringer 1995-1999

**En analyse av innhold og brukspotensial for Norges
forskningsråd, samt bruk og effekter ved instituttene**

Karl Erik Brofoss og Liv Langfeldt

Forord

På oppdrag fra Norges forskningsråd har NIFU gjennomført en studie av Forskningsrådets instituttevalueringer. Notatet er to-delt. I første del rettes søkelyset mot innholdet i evalueringene – hva evalueringene forteller om forskning og annen faglig virksomhet ved instituttene i forhold til kvalitet og brukernytte. Et overordnet mål er å angi hvorvidt evalueringene er høvelige redskap for å gi en diagnose av helsetilstanden for det enkelte institutt eller grupper av institutter. Videre ønsker Forskningsrådet belyst om evalueringene angir hvilke handlingsrom Forskningsrådet har i forhold til instituttene. I andre del av notatet er fokus på hvordan de evaluerte instituttene vurderer evalueringene og bruken og effekten av dem. Her gis resultatene fra en spørreskjemaundersøkelse til instituttene.

Første del av notatet er utarbeidet av Karl Erik Brofoss, andre del av Liv Langfeldt.

Oslo, november 1999.

Egil Kallerud

Seksjonsleder

Innhold

1	Evalueringenes innhold og brukspotensial	3
1.1	Innledning	3
1.1.1	Mandat	3
1.1.2	Tilnærming	3
1.1.3	Data	4
1.2	Evalueringenes sammenliknbarhet	9
1.2.1	Kvalitet	9
1.2.2	Organisering	10
1.2.3	Forskningsamarbeid	10
1.2.4	Formidling	10
1.2.5	Forskningens relevans	11
1.2.6	Kan evalueringene brukes i en basisbevilgningssammenheng?	11
1.3	Instituttens helsetilstand	14
1.3.1	Kvalitet	14
1.3.2	Organisering	15
1.3.3	Eksternt samarbeid	16
1.3.4	Formidling	16
1.3.5	Relevans	17
1.4	Forklaringer på de observerte tilstander	17
1.5	Forskningsrådets handlingsrom	18
1.5.1	Forskningsskvalitet	18
1.5.2	Instituttens rolle i det norske forskningssystemet	21
1.6	Konklusjoner	22
1.6.1	Evalueringenes sammenliknbarhet	22
1.6.2	Instituttens helsetilstand	23
1.6.3	Forklaringer på observerte tilstander	23
1.6.4	Forskningsrådets handlingsrom	24
2	Instituttens vurderinger av gjennomføringen, rapporten og effektene	25
2.1	Metode	25
2.2	Instituttens erfaringer	26
2.2.1	Evalueringsmandat og evalueringsutvalgets sammensetning	26
2.2.2	Evalueringsgjennomføring og datagrunnlag	28
2.2.3	Evalueringsrapportens innhold	30
2.2.4	Instituttens oppfølging av evalueringene	31
2.2.5	Hvordan har evalueringene virket innad ved instituttene og utad i forhold til omgivelsene?	33
2.2.6	De evaluertes samlede vurdering av verdien av evalueringene	34
2.3	Forutsetninger for bruk og effekter	35
2.4	Er instituttene fornøyd med evalueringene?	38

Vedlegg Spørreskjema til instituttene

1 Evalueringenes innhold og brukspotensial

1.1 Innledning

Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU) er gitt i oppdrag av Norges forskningsråd å foreta en analyse og vurdering av de evalueringene som er foretatt av forskningsinstituttene.

Grunnlaget for prosjektet er Forskningsrådets gjennomgang av instituttpolitikken i 1999. Forskningsrådets gjeldende instituttpolitikk bygger på hovedstyrets vedtak fra 1995. Et vesentlig punkt er her at forskningsinstituttene skal evalueres regelmessig, anslagsvis hvert sjette år, og at evalueringene skal ha betydning for Forskningsrådets bevilgninger og anbefalinger.

1.1.1 Mandat

Prosjektet skal for det første rette søkelyset mot innholdet i evalueringene, dvs. hva evalueringene forteller om forskning og annen faglig virksomhet ved instituttene, i forhold til kvalitet og brukernytte. Et overordnet formål er å angi hvorvidt evalueringene er høvelig redskap for å gi en diagnose på helsetilstanden for det enkelte institutt eller gruppe av institutter – og for den del av instituttsektoren som helhet. Forskningsrådet ønsker en nærmere vurdering av om evalueringene gir tilstrekkelig gode beskrivelser av instituttene som produksjonssystem for utvikling av kunnskap og kompetanse og hvordan prosessen foregår, og om evalueringene gir egnet grunnlag for å vurdere størrelsen og innholdet i basisbevilgningene til de ulike instituttene. Videre ønsker Forskningsrådet belyst om evalueringene, direkte eller indirekte, angir hvilke handlingsrom Forskningsrådet har i forhold til instituttene.

1.1.2 Tilnærming

Mandatet er mangfoldig og spenner fra en gjennomgang av evalueringene med hensyn til hvorvidt det er mulig og fruktbart å foreta sammenlikninger mellom evalueringene langs sentrale vurderingsdimensjoner, videre hva evalueringene utsier om helsetilstanden i instituttsektoren med hensyn til kvalitet og brukernytte, via en vurdering av hvorvidt evalueringene gir en analyse av hva som skaper de variasjoner i kvalitet og brukernytte, til en vurdering av hvilket handlingsrom Forskningsrådet har i forhold til instituttene. For å kunne besvare disse problemstillingene har NIFU valgt følgende fremgangsmåte:

Etter en gjennomgang av vurderingsmandatene, og i lys av Forskningsrådets instituttpolitikk, har vi etablert et sett med vurderingskriterier som så er brukt i gjennomgangen av de enkelte vurderingsrapportene. På dette grunnlag har vi laget en enkel database som karakteriserer det enkelte institutt langs disse kriteriene. Denne fremgangsmåten har gjort oss i stand til å vurdere hvorvidt de anvendte vurderingskriteriene er gjennomløpende både innen og mellom evalueringer utført av de ulike områdene. Dette har gjort oss i stand til å vurdere evalueringenes egnethet i en basisbevilgningssammenheng. Viktigere er det at denne basen har gitt oss en mulighet til å utsi noe om helsetilstanden til instituttene, både positivt og negativt, innen og mellom områdene. Vi vil i senere avsnitt i dette notatet komme tilbake til strukturen i denne basen.

For å besvare spørsmålet om evalueringene gir innsikt i hva som skaper/forklarer kvalitet og brukernytte, har vi gjennomgått vurderingsrapportene med dette for øyet. Her har vi lagt særlig

vekt på om evalueringene identifiserer innsatsfaktorer og måter å organisere virksomheten som kan kaste lys over denne problemstillingen.

En tilsvarende fremgangsmåte har vi valgt når det gjelder problemstillingen knyttet til hvilke handlingsrom Forskningsrådet har i forhold til instituttene. Her har vi tatt utgangspunkt i det instituttpolitiske ansvar Forskningsrådet har, og lagt vekt på hvilke problemer og mulige løsninger evalueringsutvalgene har identifisert.

Denne tilnærmingen gjør at vi ikke går ned på verken instituttnivå eller ytterligere undernivåer i vår analyse. Vi forholder oss således til problemstillinger knyttet til det forskningsstrategiske nivå. Hva Forskningsrådet ønsker å gjøre i forhold til det enkelte institutt ut i fra evalueringenes vurderinger og anbefalinger, eller hva instituttene selv bør gjøre, ligger således utenfor rammen av dette notatet.

1.1.3 Data

Datagrunnlaget for de følgende analysene er de 38 instituttevalueringene som Forskningsrådet har gjennomført fra 1995 og frem til i dag. De fleste evalueringene er gjennomført som gruppeevalueringer iverksatt av de enkelte områdene i Forskningsrådet. Vi har gjennomgått samtlige evalueringsmandater og systematisert disse med henblikk på å undersøke i hvilken grad vi finner noen gjennomgående evalueringskriterier som kan danne utgangspunkt for en beskrivelse av instituttene helsetilstander, og for å undersøke om evalueringene gir et godt grunnlag for sammenlikninger på tvers av evalueringene. Vi har blitt stående ved følgende hoveddimensjoner: forskningens kvalitet, instituttene organisering, instituttene samarbeid internt og med andre forskningsmiljøer, instituttene formidling av forskningsresultatene, forskningens relevans for brukerne. Disse hoveddimensjonene er blitt presisert på følgende måte:

Kvalitet:

- Evalueringsutvalgenes generelle vurdering av forskningens kvalitet.
- Publisering i internasjonale tidsskrifter med referee-ordning.
- Presentasjon av papers ved internasjonale konferanser.
- Brukernes vurdering av forskningens kvalitet.
- Evalueringsutvalgenes vurdering av oppdragsforskningens kvalitet.

Organisering:

- Utvalgenes vurdering av instituttene faglig/administrative ledelse.
- Utvalgenes vurdering av ledelsen på mellomnivå.
- Utvalgenes vurdering av instituttene strategiske planer.

Forskningssamarbeid:

- Det interne forskningssamarbeidet.
- Samarbeid med universitets- og høyskolesektoren.
- Samarbeid med instituttsektoren.
- Internasjonalt forskningssamarbeid.

Formidling:

- Utvalgenes vurdering av instituttene som kunnskapsspredere.
- Brukernes vurdering av instituttene evner til å kommunisere med brukerne.

- Brukernes vurdering av instituttene evner til å forstå brukernes kunnskapsbehov.
- Utvalgenes vurdering av omfanget av mobilitet mellom instituttene og omgivelsene.

Forskningens relevans:

- Utvalgenes vurdering av forskningens relevans for det nasjonale kunnskapsbehov.
- Utvalgenes vurdering av forskningens relevans i et internasjonalt perspektiv.
- Brukernes vurdering av betydningen av instituttene forskning for brukerne generelt.
- Brukernes vurdering av instituttene som problemløsere.
- Utvalgenes vurdering av sammensetningen av forskningsporteføljen – fordelingen av forskning og konsulentvirksomhet.

Dette settet av indikatorer har så blitt lagt til grunn for vår gjennomgang av evalueringsrapportene. For å sammenfatte og forenkle evalueringenes vurderinger, har vi anvendt en karakterskala fra -2 til 2 hvor 2 representerer meget bra, 1 er bra, 0 er akseptabelt, -1 er dårlig og -2 er meget dårlig. Resultatet av gjennomgangen er presentert i tabell 1. I de tilfeller hvor evaluering-utvalgene/brukerne direkte har angitt en vurdering som passer inn med skalaen, har vi angitt dette med fetetyper. Der hvor vi selv har trukket konklusjonene på grunnlag av evalueringenes vurderinger, har vi anvendt normal skrifttype. Der hvor vi ikke har hatt et godt nok informasjonsgrunnlag til å trekke konklusjoner, har vi markert dette ved blank celle. Det er grunn til å understreke at en slik fremgangsmåte innebærer en betydelig grad av usikkerhet og er beheftet med skjønn. Karakterskalaen må derfor behandles med varsomhet, men vi mener at den kan bidra til å gi et overblikk over både sammenlikningsmulighetene på tvers av evalueringene og av instituttene helsetilstand.

Tabell 1 *Evalueringsrapportenes konklusjoner, kvantifisert langs hoveddimensjonene*

Institutt	kvalitet						b.vurd	oppd.kval
	generelt	publisering	papers	# Pub	#papers			
NTOMR								
NR	0	-2	2	47	682		1	
Norut it	0	-2	-2	14	35		0	
Sdelab	0	-2	-1	76	148		1	
Sindmat	1	-1	0	15	27		1	
S-it	0	-1	0	35	59		1	
S-inst	0	-2	-1	35	76		0	
S-regtek	0	-2	0	9	51		-1	
NBI	2	-2	-2	12	57		0	
NGI	2	2	2	87	141		2	
Norut tk	1	-2	-2	3	14		0	
S-bmil	1	0	0	122	285		1	
CMR	1	1	1	28	34		1	
IKU Pet	0	0	0	57	137		1	
Norsar	2	2	2	22	37		1	
RF	0	-2	-1	32	193		1	
S-kjem	1	1	-1	179	154 na totaler			
S.mat	2	2	2	239	310 na totaler			
IFE-mk	1	-1	1	48	109 na totaler			
Teletek	1	-1	-1	31	67 na totaler			
IFE	1	-1	0	6	21		2	
S-energ	1	0	0	109	222		2	
KSOMR								
Finnmf	-1						1	0
Norut s	0						0	1
Vestf	1						1	1
Østfold	1						2	1
Tel-bø	1						1	0
Tel-n	0						1	0
AFI	0	-2	-2	8				0
NILF	-1	-2	-2	3			0	0
SNF	2	2	2	58			-1	-1
TØI	-1	-2	-1	13			1	2
NOSEB								
MUOMR								
NILU	1	-2		67			1	2
NIVA	1	0		173			1	1
JORDF	1	-2		60			1	1
NIKU	1	-2		39			1	1
CMI	1	-2		11			1	2
BFOMR								
AQVAF	2						2	

Tabell 1 (forts.)

Institutt	organisering				eksternt samarbeid		
	ledelse	avd.ledelse	int.samarb	strat.pl	UH-sektor	inst.sektor	intrn.s.arb
NTOMR							
NR	2	0		-1	-2		
Norut it	1	0		2	0		
Sdelab	2	0	-2	0	-1		
Sindmat	1	0		0	0		
S-it	1	0		0	0		
S-inst	1	0		0	0		
S-regtek	1	0			1		-1
NBI	2	-1		2	-1		-1
NGI	2	2	2	2	2		2
Norut tk	2	0		1	1		2
S-bmil	0	-1		2	2		2
CMR	2	0	-1	0	2	-1	
IKU Pet	1	1	-1	0	-1		
Norsar	1			2	0		2
RF	0	-1	0	-1	-1		
S-kjem	0		0	0	0		
S.mat	1	1	-1	2			
IFE-mk	0			-1	-2		-1
Teletek	0		-1	0	2	-1	
IFE	2	2		0	-2		
S-energ	2	2		1	2		
KSOMR							
Finnmf	0			0	0	0	0
Norut s	0			0	-1	-1	-1
Vestf	0			0	1	1	1
Østfold	0			0	1	1	1
Tel-bø	0			0	0	0	0
Tel-n	0			0	1	1	1
AFI	1				2		
NILF	0			0	0		0
SNF	1				2		0
TØI	1				-1		2
NOSEB							
MUOMR							
NILU	1	0		0	2	-1	2
NIVA	0	-1		0	1	-1	
JORDF	2		-1	0		-1	0
NIKU	2		1	0			
CMI	0			0	2	1	2
BFOMR							
AQVAF	0		0		2	2	2

Tabell 1 (forts.)

Institutt	formidling				relevans			
	k.spred	kom.bruger	forstå b.behov	mobilitet	nasjonal	internasj.	betydn.bruger	prob.løs.bruger
NTOMR								
NR	1	1	2	1				
Norut it	0	0	0	1				
Sdelab	1	1	1	1				
Sindmat	1	2	2	1				
S-it	2	2	1	1				
S-inst	0	0	1	1				
S-regtek	2	1	1	1				
NBI	2	1	0	0	2		2	1
NGI	2	2	1	-1	2	2	2	2
Norut tk	0	1	0	0	2	2	1	2
S-bmil	1	0	1	-1	2	2	2	1
CMR	0	1		0			1	
IKU Pet	0	1					0	
Norsar	0	1		-1	2	2	1	
RF	0	1			0		0	
S-kjem		na totaler			1	1		
S.mat		na totaler			2	2		
IFE-mk		na totaler			0			
Teletek		na totaler			1			
IFE	2	1	2		1		2	
S-energ	2	1	2		1		1	
KSOMR								
Finnmf	0	1	1		0		-1	
Norut s	0	0	1		0		-1	
Vestf	1	1	0		1		0	
Østfold	2	2	2		2		1	
Tel-bø	1	2	1		0		0	
Tel-n	0	2	2		0		0	
AFI	2	1	1		1		1	
NILF	2			1	1		0	
SNF	0				1		0	
TØI	2				2		1	
NOSEB								
MUOMR								
NILU	0				2	2	1	
NIVA	0	2	2		2		1	
JORDF	0	1	2		2		2	
NIKU	-1	1	1		2		1	
CMI	1	1			1	2	1	
BFOMR								
AQVAF	2				2	2	2	

1.2 Evalueringenes sammenliknbarhet

1.2.1 Kvalitet

Sammenliknet med de første instituttevalueringene Forskningsrådet gjennomførte, har det skjedd en meget positiv utvikling ved at samtlige evalueringer i langt større grad definerer og presiserer hva evalueringsutvalgene legger i begrepet forskningens kvalitet. Likeledes gjør evalueringsrapportene bedre rede for hva slags materiale som ligger til grunn for evalueringene. Her har Forskningsrådets eget arbeid med å utvikle mer standardiserte evalueringsopplegg klart vært instrumentelt og påskyndet en slik utvikling. I utgangspunktet er således grunnlaget for å foreta sammenlikninger mellom evalueringene blitt styrket. Det er imidlertid fortsatt enkelte skjær i sjøen som vanskeliggjør sammenlikninger på tvers av områdene. Til tross for at Forskningsrådet har satset på å utvikle en mal for instituttevalueringene, har man ikke lykkes helt i dette arbeidet. Fortsatt er det slik at det enkelte område i Forskningsrådet har sine egne variasjoner med hensyn til evalueringsopplegg, noe som vanskeliggjør en sammenlikning på tvers av områdene. Innen det enkelte område er sammenlikningsmulighetene atskillig bedre.

Til tross for disse variasjonene finnes det likevel muligheter til en viss sammenlikning også på tvers av områdene når det gjelder kvalitet. Samtlige evalueringer foretar en generell vurdering av forskningens kvalitet. Her er det således mulig å sammenlikne. Riktignok er ikke alle evalueringene like eksplisitte i så henseende, men det er fullt mulig å danne seg et bilde langs denne dimensjonen. Det samme gjelder også for indikatorene publisering i internasjonale tidsskrifter med refereeordninger og presentasjoner av konferansepapers. Her er det imidlertid grunn til å trå noe mer varsomt da det ikke er utviklet eller gjort eksplisitt rede for hva som skal karakteriseres som meget god, god, akseptabel etc. publiseringsfrekvens. Hvis vi beregner publiseringsratioer for det vitenskapelige personale, dvs. forholdet mellom antall publikasjoner og antall vitenskapelig ansatte, ser vi at det er klare variasjoner mellom evalueringsutvalgenes vurdering av hva som kan karakteriseres som meget god, god etc. publikasjonsvirksomhet. I noen tilfeller vurderes ett gitt antall publikasjoner i forhold til antall ansatte som meget god. I andre tilfeller vil en tilsvarende ratio kun gi karakteren akseptabel. En slik variasjonsbredde kan delvis forklares ved at publiseringstradisjonene er ulike for ulike fagområder, men ikke bare. Det finnes klare variasjoner også innen samme fagfelt som tilsier at konklusjonene nok er trukket mer på grunnlag av skjønn enn en anvendelse av et systematisk kriteriesett. Dette burde Forskningsrådet, etter vår vurdering, gjøre noe med. Ved å etablere klarere kriterier, dvs. forventet publiseringsaktivitet, vil instituttene ha klarere standarder og målsettinger å arbeide mot.

I de fleste tilfeller vil det også være mulig å ekstrahere brukernes generelle vurdering av forskningens kvalitet. Selv om man i de ulike evalueringene har brukt noe ulike fremgangsmåter, er likevel denne dimensjonen rimelig grei å fange inn. Ett unntak er imidlertid evalueringen av det materialteknologiske/kjemiske instituttene hvor instituttene blir behandlet under ett og ikke lar seg karakterisere på instituttnivå. Her forefinnes informasjonen, men selve presentasjonsformen umuliggjør en identifikasjon på instituttnivå.

Langt vanskeligere er det å danne seg et bilde av oppdragsforskningens kvalitet. Problemet dukker først og fremst opp innenfor NT-område, hvor det ikke er så lett å skille mellom utvalgenes vurdering av forskningens generelle kvalitet og oppdragsvirksomhetens faglige kvalitet, da disse blir

behandlet under ett. Her ville det være ønskelig med et klarere skille i presentasjonen av vurderingene. For dem som kjenner fagområdene, er dette kanskje ikke et problem, men utenforstående har ikke like lett for å identifisere disse skillene.

1.2.2 Organisering

Samtlige evalueringer foretar en vurdering av instituttledelsen og av instituttens forskningsstrategiske planer. Her er informasjonen gjennomgående utfyllende og god. I de aller fleste tilfellene trekker utvalgene klare konklusjoner som lett lar seg tilpasse til den anvendte karakterskalaen. Mer problematisk blir det når man beveger seg ned på lavere instituttnivå. Da blir informasjonen mer sporadisk. Her skiller imidlertid NT-området seg ut ved at disse evalueringene systematisk kommenterer og vurderer slike sider ved forskningsorganisasjonen. Også flere av de andre evalueringene tar opp problemstillinger i tilknytning til forskningsledelse, men gjennomfører ingen systematiske analyser. Det samme gjelder for det interne forskningssamarbeidet. Disse forskjellene kan skyldes flere forhold. For det første har de instituttene som har blitt evaluert innen NT-området gjennomgående en langt mer kompleks organisasjonsstruktur (mange avdelinger) enn de evaluerte instituttene innen de andre områdene. For det andre kan det tenkes at disse forskjellene reflekterer at evalueringsutvalgene for de andre områdene ikke opplever at de organisatoriske forhold på lavere nivåer er problematiske og følgelig ikke er verdt en kommentar, men dette vet vi ikke. Så lenge det er slike "skjevheter" mellom evalueringene, vil det være vanskelig å foreta sammenlikninger på tvers av evalueringene med hensyn til fagadministrative forhold på lavere organisasjonsnivå.

1.2.3 Forskningssamarbeid

Vurdering av instituttens forskningssamarbeid står sentralt i alle evalueringene, men hvilke sider ved forskningssamarbeidet som vektlegges varierer noe mellom evalueringene. Felles for alle evalueringene er at de alle vektlegger instituttens forskningssamarbeid med universitets- og høyskolesektoren. Her er også evalueringene meget klare i hvilke konklusjoner de trekker. Det er følgelig enkelt å "oversette" vurderingene til den karakterskala vi har brukt i tabell 1. Det samme kan også sies om indikatoren internasjonalt forskningssamarbeid selv om det her er større ulikheter mellom evalueringene med hensyn til hvorvidt dette omtales. De aller fleste omtaler dette, men av og til kan det være vanskelig å trekke ut hvilke konklusjoner som trekkes. Dette gjenspeiles i tabell 1 ved at det er flere blanke celler i denne kolonnen. Den største variasjonen finner vi imidlertid når det gjelder samarbeid innen instituttsektoren. Dette omtales sjelden i NT-evalueringene, men utgjør et sentralt punkt særlig i MU-evalueringene og til dels i KS-evalueringene. Igjen gjør dette det vanskelig å sammenlikne på tvers av områdenes evalueringer, men er uproblematisk for sammenlikninger innen områdene.

1.2.4 Formidling

Dette er den vurderingsdimensjon hvor det er lettest å finne gjennomløpende evalueringsindikatorer på innen og på tvers av områdene. Instituttens evner som kunnskapsspredere både til kunder og samfunn generelt står sentralt i alle evalueringene. Datainnsamlingsmetodene kan variere mellom områdene, men temaet dekkes alltid og med utgangspunkt i brukerens vurdering. Dette er et stort fremskritt i forhold til de tidligste evalueringene hvor den vanligste måten å vurdere dette på var at evalueringsutvalgene selv gjorde seg opp en mening om dette. På samme måte dekkes indikatorene "instituttens evne til å kommunisere med bruker" og "deres evne til å forstå brukerbehov" på en systematisk og god måte. Det eneste problemet med en sammenlikning på tvers av områdene, er at det i den materialteknologiske evalueringen presenteres kun totalene og

ikke resultatene for det enkelte institutt. Informasjonen finnes imidlertid så en sammenlikning mellom alle instituttene burde således være mulig. En indikator skiller seg imidlertid negativt ut, og det er vurderingen av forskermobiliteten i instituttsektoren. Dette er tydeligvis noe som NT-området har vært opptatt av, men med et lite unntak for MU, ikke har stått i fokus for de andre evalueringene. Her er ingen sammenlikninger mulig på tvers av områdene. Tabell 1 viser også at selv innen NT-området, er det store variasjoner. Heller ikke her vil en sammenlikning være meningsfull.

1.2.5 Forskningens relevans

Denne dimensjonen er det langt vanskeligere å foreta sammenlikninger langs. De aller fleste evalueringene vurderer og trekker klare konklusjoner med hensyn til hvilken betydning generelt det enkelte institutt oppfattes å ha for brukerne. Igjen vil datainnsamlingsmetodene variere, men indikatoren dekkes systematisk. Det eneste unntak vi finner er den første gruppeevalueringen som NT gjennomførte, hvor det ikke er lett å finne ut av hva konklusjonene langs denne indikatoren egentlig er. Vi finner også her den gjennomgående gruppepresentasjonen av de materialteknologiske instituttene som vanskeliggjør en sammenlikning, men dette er et problem kun av teknisk art.

Når det gjelder evalueringsutvalgenes vurdering av forskningens relevans, peker indikatoren ”nasjonal relevans” seg ut som en kandidat for sammenlikninger både innen og mellom områdenes evalueringer. Her finner vi en god dekning. Derimot er det få av evalueringene som direkte berører forskningens internasjonale relevans. Her er det imidlertid grunn til å presisere at det foretas en vurdering av forskningens relevans i forhold til det internasjonale forskersamfunn – noe som inngår i utvalgenes vurdering av forskningens generelle kvalitet, men det er de færreste av utvalgene som sier noe om forskningens relevans i en internasjonal brukerkontekst. Her er ingen sammenlikninger mulige verken innen eller mellom områdenes evalueringer. Det samme må sies om indikatoren ”instituttene som problemløser for oppdragsgiver”. Det er bare innen NT-området at dette muligens er mulig, men ingen andre har et datagrunnlag som gjør en sammenlikning meningsfylt. Når vi også tar et forbehold for NT-evalueringene, er det fordi det bare er de brukerundersøkelser som er gjennomført i ”Hervik-tradisjonen” som muliggjør en slik eksersis.

Derimot uttaler samtlige evalueringsutvalg (unntak materialteknologi) seg om sammensetningen av instituttens prosjektporteføljer med vekt på om det er en fornuftig balanse mellom forskning og konsulentvirksomhet. Her er således sammenlikninger mulige.

1.2.6 Kan evalueringene brukes i en basisbevilgningssammenheng?

To forutsetninger må etter vår vurdering være til stede for at evalueringene kan brukes til et slikt formål. For det første må man ha relevante indikatorer i forhold til hva basisbevilgningene skal dekke. For det andre må man ha indikatorer som gjør sammenlikninger mulig.

1.2.6.1 Relevante indikatorer

En drøfting av relevante indikatorer må ta sitt utgangspunkt i formålet med basisbevilgningene. Formålet med disse er formulert på følgende måte: ”å sikre forskningsfaglig kvalitet og ivareta behov for forskning og langsiktig kompetanseoppbygging på særskilte områder”, og den består av grunnbevilgninger og strategiske instituttprogrammer (SIP) (Retningslinjene, punkt4;s.14-15).

Grunnbevilgningene skal ”sikre en langsiktig basis for forskningsfaglig kvalitet, og utbytte innenfor instituttens kjerneaktiviteter” (Retningslinjene, punkt 4;s.14). Den skal dekke:

- Egeninitiert forskning innenfor instituttets kjerneaktiviteter, herunder vitenskapelig utstyr
- Nettverksbygging, kompetanseutvikling og faglig fornyelse av forskningsstaben
- Kvalitetssikring av forskningens resultater
- Publisering og formidling knyttet til egeninitiert forskning innenfor instituttets kjerneaktiviteter
- Oppbygging av egen kompetanse, herunder veiledning og doktorgradsutdanning, knyttet til forskning innenfor instituttets kjerneaktiviteter” (Retningslinjene, punkt 6.2.2;s.17).

Den skal ikke brukes til å subsidiere oppdragsprosjekter, husleie eller administrasjonskostnader. Nasjonale oppgaver som bibliotek eller databaser bør heller ikke støttes gjennom grunnbevilgningen (Retningslinjene, punkt 6.2.2;s.18).

De strategiske instituttprogrammene (SIP) skal ”stimulere til langsiktig kompetanseoppbygging innen et nærmere bestemt fagområde, som forventes å bli av betydning for instituttets brukere. Et strategisk instituttprogram berører ett, eventuelt flere, institutter.” (Retningslinjene, punkt 4;s.14). SIP ”kan variere i form, innhold og som andel av hele basisbevilgningen”, men ”vil være et redskap for å sikre arbeidsdeling mellom FoU-institusjoner, og for bygging av nasjonale og internasjonale nettverk, herunder samarbeid mellom forskningsinstitutter og universiteter og vitenskapelige høyskoler, samt med brukergrupper” (Retningslinjene, punkt 6.3.1;s.18).

Ved å sammenlikne indikatorene som er gjengitt i tabellene med det informasjonsbehov som springer ut av Retningslinjene for instituttpolitikken, ser man med en gang at det ikke umiddelbart er noe godt samsvar. Dette er for så vidt ikke underlig da en rekke av instituttevalueringene (de fleste) ble initiert før det nye finansieringssystemet var på plass. En gjennomgang av evalueringsmandatene viser klart at Forskningsrådet ikke har hatt for øyet en oppsplitting av instituttens aktiviteter i forhold til grunnbevilgninger og strategiske instituttprogram, men en mer generell vurdering av instituttens kvalitet med hensyn til forskning og oppdragsvirksomhet. Dette har evalueringsutvalgene fulgt lojalt opp. Det er således ikke foretatt systematiske vurderinger av kvalitet og relevans av de aktiviteter som dekkes av grunnbevilgningene og sip-bevilgninger. Ei heller har man bedt evalueringsutvalgene vurdere effekten av det nye systemet for instituttens virksomhet generelt med hensyn til kvalitet og relevans. Det er derfor vanskelig å si noe om hvorvidt det nye finansieringssystemet fører til de ønskede effekter, også for de evalueringer som er gjennomført etter at det nye systemet ble iverksatt. Konklusjonen, etter vårt syn, er således at det evalueringsregimet Forskningsrådet har etablert for instituttsektoren i utgangspunktet ikke er særlig velegnet i en basisbevilgningssammenheng. Det er derfor grunnlag for å anbefale Forskningsrådet å foreta en grundig gjennomgang av sitt evalueringsregime overfor instituttene med henblikk på å drøfte hvorvidt det nye finansieringssystemet bør føre til endringer i Forskningsrådets evalueringsopplegg.

En ting er hvorvidt evalueringene direkte kan og bør knyttes direkte til basisbevilgningsspørsmålet, noe annet er det hvorvidt evalueringene kan bidra med innsikt som kan brukes i en slik sammenheng. Her er vi langt mer optimistiske. Ut fra vår gjennomgang av indikatorene i tabell 1 er vi overbevist om at enkelte av indikatorene lar seg bruke i en drøfting av fordelingen av basisbevilgningene. Vi er videre overbevist om at en rekke temaer som er omtalt i evalueringene vil være til nytte i Forskningsrådets basisbevilgningsarbeid. Slike temaer kommer vi tilbake til under vår drøfting av strategiske implikasjoner av evalueringsrapportenes hovedfunn.

1.2.6.2 Gjennomløpende indikatorer

Retningslinjene for instituttpolitikken fremhever at en hovedmålsetting for denne er å fremme forskningens kvalitet og relevans. Når det gjelder kvalitet, ser vi av tabell 1 at samtlige indikatorer er gjennomløpende for alle evalueringene slik at det er mulig å foreta sammenlikninger. Hvis det er slik at instituttene forsknings- og oppdragskvalitet skal være avgjørende for tildelingen av basisbevilgningene, vil disse indikatorene således kunne brukes da de fanger inn ulike sider ved forskningens kvalitet. De enkleste og mest sammenliknbare indikatorene, er de som fanger inn instituttene publiseringsvirksomhet. Det er imidlertid grunn til å understreke at selv disse indikatorene ikke uten videre kan brukes på tvers av områdene da det er velkjent at ulike fagfelt har ulike publiseringskulturer. Det vil således være meningsløst å la publiseringsfrekvenser ligge til grunn for en direkte sammenlikning på tvers av områdene – tre artikler i matematikk i internasjonalt anerkjente tidsskrifter er en langt større publiseringsfrekvens enn 15 artikler innen klinisk medisinsk forskning. Etter vår vurdering, vil konklusjonen således være at slike indikatorer kan brukes til sammenlikning mellom institutter innen samme fagområde, muligens også mellom institutter innen samme Forskningsrådsområde, men her er vi langt mer usikre. En bruk av slike indikatorer på tvers av områdene vil vi fraråde i hvert fall hvis det ikke kan oppnås en enighet om publiseringsfrekvensequivivalenter på tvers av fagområdene. En sammenlikning av publiseringsprofiler vil, etter vårt syn, også være lite meningsfull hvis ikke instituttene finansielle rammebetingelser trekkes inn. Institutter med lave basisbevilgningsandeler og med store andeler kortsiktige oppdragsprosjekter vil ha et langt dårligere utgangspunkt for internasjonal publisering enn institutter med en høy basisbevilgningsandel.

De sammenlikningsproblemer som er drøftet ovenfor, forsterkes hvis man vil anvende de mer skjønnsmessige indikatorene som "evalueringsutvalgenes generelle vurdering av forskningens kvalitet" deres vurdering av "oppdragsvirksomhetens kvalitet" og brukernes "vurdering av instituttene kvalitet". For det første viser gjennomgangen av evalueringsrapportene at de ulike utvalgene legger litt ulike definisjoner av kvalitet til grunn. For det andre at det er forskjeller mellom utvalgene i hva slags datagrunnlag de bruker for å vurdere virksomhetens kvalitet. Dette gjelder i enda større utstrekning brukernes vurdering av instituttene kvalitet. Her brukes det svært ulike fremgangsmåter og "måleinstrumenter". En sammenlikning bør derfor kun foretas mellom evalueringer som har anvendt samme definisjoner og fremgangsmåter. Dette innebærer at man kun bør foreta sammenlikninger mellom institutter som er evaluert sammen/av samme panel med samme metodikk. Sammenlikninger på tvers av grupper og områder bør ikke gjøres, i hvert fall ikke uten at det utvises den største varsomhet.

Samarbeid med andre forskningsinstitusjoner er gjennomgående målt ved å kartlegge hvor mange ansatte ved instituttene som har bistilling i UoH-sektoren og hvor mange ansatte i UoH-sektoren som har bistilling ved det enkelte institutt. Dette er uproblematisk indikatorer i et sammenlikningsperspektiv. I noen tilfeller har man også målt samarbeid som antall veiledningsoppgaver instituttene har i UoH-sektoren og hvor mange doktorgradsstudenter som har sin arbeidsplass ved det enkelte institutt. Også disse indikatorene er uproblematisk. Det er imidlertid de færreste evalueringer som kartlegger omfanget av felles prosjekter med UoH-sektoren eller internasjonalt. Ei heller har man gjort noen systematiske forsøk på å kartlegge sampublisering – en indikator som ville bidra til å komplettere det bildet man får av samarbeidsrelasjonene mellom institutter og andre forskningsmiljøer. En indikator som dessverre ikke er særlig godt dekket i evalueringene, men som ville vært viktig for vurderingen av basisbevilgningene, er samarbeid på tvers av instituttene. Retningslinjene legger vekt på at man skal få til en bedre arbeidsdeling mellom instituttene. En

samarbeidsindikator ville kunne bidra til å kartlegge samarbeidsmønstre og derved gi et datagrunnlag for å oppnå en bedre arbeidsdeling.

Også relevansaspektet er rimelig godt dekket ved indikatorene som er brukt i tabell 1. To indikatorer peker seg ut i en basisbevilgningssammenheng: ”utvalgenes vurdering av forskningens nasjonale relevans” og ”brukernes vurdering av det enkelte institutts betydning for egen virksomhet.” Disse indikatorene er godt dekket og kan kartlegge hvilke institutter som skårer høyt eller lavt på en relevansskala og antyde hvor Forskningsrådet bør sette inn særskilte tiltak for å bedre relevansen. En tredje indikator vil også kunne være nyttig i en slik sammenheng ”utvalgenes vurdering av sammensetningen av prosjektporteføljen – forskningspreget vs. konsulentpreget prosjektportefølje”. Hvis eksempelvis indikatoren antyder at prosjektporteføljen er for konsulentpreget, kan dette være et signal om at Forskningsrådet bør bidra til å sikre mer egeninitiert forskning gjennom å styrke basisbevilgningen til det aktuelle instituttet.

Denne gjennomgangen viser at evalueringene ikke er skreddersydde i forhold til det informasjonsbehov Forskningsrådet har i forbindelse med basisbevilgningsarbeidet. Forskningsrådet bør derfor gå igjennom dets evalueringsrutiner for å sikre at evalueringene får en innretning som bedre ivaretar dette kunnskapsbehovet. På den annen side viser vår gjennomgang at evalueringene allerede nå har en viss informasjonsverdi i forhold til basisbevilgningene. Vi vil imidlertid advare mot en for slavisk sammenlikning mellom institutter innen og mellom områder. Vi vil understreke at sammenlikninger mellom institutter først og fremst er meningsfylt der hvor det er gjennomført gruppeevalueringer. Et helt annet spørsmål som vi imidlertid ikke skal drøfte videre her, er spørsmålet om det er nødvendig med denne form for sammenlikninger. Et alternativ kunne være at man vurderte det enkelte institutt opp mot dets statutter og formål og anga en prosentvis måloppfyllelse som så kunne sammenliknes. Et slikt evalueringsopplegg ville være skreddersydd til det enkelte institutt samtidig som det åpnet opp for sammenlikninger.

1.3 Instituttens helsetilstand

1.3.1 Kvalitet

Av de 38 instituttene vi har informasjon om, er det kun 3 institutter som blir vurdert til å utføre forskning av mindre god kvalitet. Disse tre finner vi innen KS-området. Hovedtyngden av instituttene vurderes til å ha en god eller meget god kvalitet på den forskningen som utføres (23 institutter). 11 institutter vurderes til å ha en akseptabel kvalitet. Etter vår vurdering er det ingen systematiske forskjeller på tvers av områdene med hensyn til kvalitet. MU-instituttene peker seg muligens noe ut ved at samtlige institutter vurderes til å ha en god forskningskvalitet. Variasjonsbredden mellom instituttene innen de andre områdene er større, men også her er vurderingene av kvaliteten overveiende positiv. Det er imidlertid grunn til å understreke at dette gjelder evalueringsutvalgenes vurdering generelt av forskningskvaliteten for det enkelte institutt sett under ett. Hvis man beveger seg ned på avdelings/forskningsgruppe nivå, er inntrykket langt mer variert. Som vi kunne vente, utmerker enkelte grupper seg ved å holde en langt høyere kvalitet enn andre. Instituttene er således gjennomgående svært heterogene med hensyn til kvalitet. Det innebærer, etter vårt syn, at kvalitetsfremmende tiltak må skreddersys for det enkelte institutt og forskergruppe.

Bildet blir imidlertid langt dystre når det gjelder internasjonal publisering enten i tidsskrifter eller som papers på internasjonale konferanser. Hele 20 institutter vurderes til å ha en publisering-frekvens i internasjonale tidsskrifter med referee-ordninger som karakteriseres som dårlig og til dels meget dårlig. Kun 6 institutter vurderes å ha en god eller meget god publiseringsevne i internasjonale tidsskrifter. Hvis vi skal fremheve et hovedfunn i evalueringene som burde gi grunnlag for bekymring, så er det nettopp instituttene sine svake publiseringer. Her er evalueringene samstemmige i at noe må gjøres, og det raskt.

Oppdragsvirksomheten står sentralt i instituttene sine arbeid. Det er derfor betryggende at instituttene får et rimelig godt skussmål både fra evalueringene og fra brukerne når det gjelder denne virksomheten. Det store flertall av instituttene vurderes av brukerne å ha en god (19) eller meget god (5) kvalitet. Kun 6 institutter karakteriseres av brukerne til å ha en akseptabel kvalitet, og bare 2 institutter sies å ha dårlig kvalitet på oppdragsforskningen. Dette bildet stemmer godt overens med den vurdering evalueringene gjør. Her finner vi at 23 av instituttene har en god eller meget god kvalitet på denne virksomheten. Vi finner imidlertid et atskillig større antall institutter som vurderes til å kun ha en akseptabel kvalitet i oppdragsvirksomheten (13). Det er således etter utvalgenes vurdering flere institutter som har et klart forbedringspotensiale. Vi vil imidlertid understreke det usikkerhetsmoment som ligger i at det ikke skilles mellom forskning og oppdrag i de fleste av NT-evalueringene. Vi har, for disse instituttene, gjort den forutsetning i sammenlikningen at vi bruker den samme vurderingen for oppdragsvirksomheten som er gjort for vurderingen av forskningens kvalitet.

Forskningsinstitutter generelt i Norge lever i et spenningsforhold mellom på den ene siden akademien med dets krav til kvalitet og akademisk relevans i forskningen og på den andre siden et marked som forventer at deres kunnskapsbehov dekkes. Avveiningen mellom de to forventningssettene stiller instituttene overfor store utfordringer. De fleste evalueringene har drøftet i hvilken grad instituttene har klart å få til en sunn balanse mellom de to. Av de 29 instituttene der slik informasjon gis, er det kun 6 institutter som har en god eller meget god balanse mellom forskning og oppdragsvirksomhet i deres prosjektporteføljer, 6 har en akseptabel balanse mens hele 17 institutter vurderes som være for konsentrert om oppdragsvirksomhet av en relativt triviell karakter. Disse instituttene kjennetegnes av at de har lagt for stor vekt på virksomheter som egentlig burde ivaretas av konsulentfirmaer eller burde skilles ut fra instituttene som egne kommersielle virksomheter. Etter evalueringenes vurderinger beslaglegger denne virksomheten så store ressurser at det går på bekostning av instituttene sine forskningsvirksomhet. Denne problemstillingen er særlig aktuell innen NT-området, men også de andre områdene rammes av denne kritikken. Utvalgene er av den oppfatning at dette problemet er så alvorlig at Forskningsrådet bør sette dette høyt på dets instituttpolitiske dagsorden. Vi vil i senere avsnitt komme tilbake til denne problemstillingen.

1.3.2 Organisering

Instituttene har gjennomgående en god toppledelse. Særlig skårer flere av NT-instituttene godt langs denne vurderingsdimensjonen, Det er vel verdt å merke seg at ingen av instituttene karakteriseres som dårlig ledet. Hele 22 institutter vurderes til å ha en god eller meget god ledelse. De resterende instituttene karakteriseres som å ha en akseptabel ledelse. Det er derfor, etter vår vurdering, liten grunn for Forskningsrådet til å sette inn tiltak på dette ledelsesnivået. Dette betyr imidlertid ikke at det ikke er grunn for instituttene sine eiere/styrer i flere av instituttene å se nærmere både på ledelsestrukturen og på den faktiske ledelsesutøvelse.

Instituttene strategiske planer vurderes med få unntak som tilfredsstillende og i enkelte tilfeller (6) som meget gode. I de fleste tilfeller finner utvalgene et rimelig samsvar mellom de oppgaver som er gitt i instituttene statutter og den måten dette er operasjonalisert i instituttene strategiske planer og budsjetter. At instituttene strategiske planer vurderes som tilfredsstillende, er imidlertid et klart signal om at utvalgene mener at de fleste strategiske planene kan forbedres.

Flere av evalueringsutvalgene reiser spørsmål ved om ledelsen på mellomnivå og prosjektledernivå er god nok. Her savner man en profesjonalitet som i første rekke tilskrives at disse lederne ikke har fått anledning til å utvikle den særskilte kompetanse som er nødvendig for slike oppgaver. Denne problemstillingen er særlig aktuell for de store instituttene som vi finner innen NT-området, men temaet reises også innen de andre områdene. I forlengelsen av dette problemet pekes det også på at det i enkelte institutter er en påtakelig mangel på samarbeid innen det enkelte institutt slik at man ikke får utløst det forskningspotensiale som instituttene har.

1.3.3 Eksternt samarbeid

Evalueringsutvalgene har lagt vekt på tre forhold når de har vurdert instituttene samarbeid med andre forskningsmiljøer. For det første har de konsentrert seg om instituttene samarbeid med universitets- og høyskolemiljøene i Norge, for det andre har de vurdert instituttene samarbeid med utenlandske miljøer. Og for det tredje deres samarbeid med andre institutter i instituttsektoren. Av de tre har utvalgene tillagt samarbeid med universitets- og høyskolemiljøene særlig vekt. For 9 av instituttene vedkommende vurderer utvalgene dette samarbeidet som alt for dårlig utviklet. For ytterligere 9 institutter er dette samarbeidet akseptabelt, men utvalgene anbefaler at dette samarbeidet styrkes. 12 av instituttene har etter utvalgenes vurdering klart å etablere et godt samarbeid noe de mener er en forklaring på hvorfor disse instituttene holder en god kvalitet på sin forskning. Her skal vi imidlertid være oppmerksomme på at noen av disse utvalgene (NT) bruker nettopp samarbeid med UoH-sektoren som en indikator på forskningens kvalitet – noe det er grunn, etter vårt syn, til å stille et lite spørsmålstegn ved.

Når det gjelder det internasjonale samarbeidet, er det 11 institutter som får et godt skussmål. De resterende instituttene står langt tilbake å ønske i så måte. Dette er et område hvor utvalgene mener at Forskningsrådet åpenbart bør spille en mer aktiv rolle for å bedre.

Det er relativt få av utvalgene (13) som tar opp instituttene samarbeid med andre forskningsinstitutter. De som imidlertid gjør det, er relativt samstemte i at slikt samarbeid bør styrkes og at Forskningsrådet bør ha en aktiv rolle her, ikke minst fordi Forskningsrådet har som oppgave å få til en rimelig arbeidsdeling mellom instituttene.

1.3.4 Formidling

Forskningsinstituttene er pålagt en særskilt oppgave som bindeledd mellom akademia og brukere slik at den kunnskapsutviklingen som skjer også tilflyter brukere og kunder utenfor akademia. Ut i fra de vurderinger som er gjort av evalueringsutvalgene, er det tydelig at denne oppgaven ivaretas på en tilfredsstillende måte av instituttene. Av de 30 instituttene vi har informasjon om, er det bare ett institutt som ikke fungerer tilfredsstillende i denne sammenhengen. Av de 16 instituttene som fungerer godt som kunnskapsspredere, er det hele 11 som får et meget godt skussmål. Enkelte institutter til og med fremheves som meget dyktige i så måte. Et eksempel på en slik virksomhet er

Byggforskningens instituttets informasjonsvirksomhet. Selvsagt kan også dette forbedres, men instituttet når ut til brukerne på en fremragende måte.

Instituttene berømmes også av brukerne selv for at de er flinke til å kommunisere med brukerne samt at de gjennomgående er gode til å forstå brukernes kunnskapsbehov. I det hele tatt får instituttene mye ros for deres evner til å formidle kunnskap og fange opp kunnskapsbehov.

Mobilitet mellom instituttene og omverdenen oppfattes med rette som en viktig formidlingskanal. Slik evalueringene er gjennomført, fanges dette i hovedsak kun opp av NT-evalueringene. De andre områdene tillegger dette aspektet øyensynlig langt mindre vekt.

1.3.5 Relevans

Relevans slik det er behandlet i evalueringene, ses i forhold til for det første, samfunnets kunnskapsbehov generelt, og for det andre, i forhold til den enkelte kunde. Det første aspektet er gjennomgående vurdert av evalueringsutvalgene selv. Det andre aspektet av brukerne. Med unntak for evalueringen av de informasjonsteknologiske instituttene, er det gjennomført en vurdering av instituttens virksomhet i forhold til samfunnets kunnskapsbehov. I tillegg er det 3 institutter vi ikke klarer å trekke noen klare konklusjoner for. Av de resterende 28 instituttene er det hele 22 som vurderes som godt relevante, og av disse er hele 13 meget relevante. Kun 6 institutter oppfattes å være bare tilfredsstillende relevante, og ingen som irrelevante.

Brukerne derimot, er noe mer tilbakeholdende. Når de ble spurt om betydningen av instituttene for brukernes virksomhet, viser evalueringene at det kun er 6 institutter som vurderes som å være meget viktige for brukernes virksomhet, mens 11 vurderes til å være viktige og 5 at de til en viss grad er viktig. Brukerundersøkelsene totalt sett viser klart at instituttene er relevante for brukerne, men at de på langt nær er avhengige av dem.

Som tidligere påpekt, er brukervurderingene de som er vanskeligst å sammenlikne da opplegg og innhold i undersøkelsene varierer sterkt. Her er det grunn til å drøfte nærmere behovet for en form for standardisering. Det er åpenbart at det er så vidt store forskjeller mellom instituttens brukermiljøer at et felles opplegg ikke lar seg meningsfullt gjennomføre, men man bør likevel drøfte om det ikke er mulig å få til en felles kjerne som fanger inn relevansen på en mer standardisert måte.

1.4 Forklaringer på de observerte tilstander

Et gjennomgående kjennetegn ved evalueringene er at de i hovedsak beskriver tilstanden i instituttsektoren langs de evalueringsdimensjoner som er angitt i evalueringsmandatene. Det finnes få, om noen, systematiske analyser av hvilke forhold som fører til de tilstander som observeres. De eksemplene som finnes hvor man lanserer forklaringer, er dette mer som opplisteringer av faktorer utvalgene mener er viktige for eksempelvis å bedre forskningens kvalitet. Disse presenteres imidlertid mer som påstander om viktighet mer enn som en argumentasjonsrekke som leder frem til en begrunnet konklusjon. Det er også grunn til å merke seg at de forklaringsfaktorer som trekkes frem, kjennetegnes av å være av strukturell karakter. Utvalgene går således i liten grad inn på prosessuelle analyser. Dette kommer av, etter vår vurdering, at de fleste av utvalgene ikke har en tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre organisatoriske analyser. Et annet viktig moment i denne sammenhengen er at evalueringsmandatene heller ikke ber om slike analyser. Etter vår vurdering gir

evalueringene således ikke særlig gode beskrivelser av instituttene som produksjonssystemer for utvikling av kunnskap og kompetanse og av hvordan slike prosesser foregår.

1.5 Forskningsrådets handlingsrom

Forskningsrådets instituttevalueringer sett under ett peker på to hovedutfordringer som forskningsinstituttene og Forskningsrådet står overfor: For det første er det et klart rom for forbedringer av forskningskvaliteten; for det andre bør det foretas en gjennomgang av hvilken plass instituttene skal ha i det norske forskningssystemet.

1.5.1 Forskningskvalitet

Kun et fåtall av evalueringene gjennomfører en systematisk analyse av hvilke faktorer som bidrar til økt forskningskvalitet. Evalueringsutvalgene (de fleste av dem) nøyer seg med å peke på enkelte faktorer de mener er viktige for å forklare de observerte variasjonene i forskningskvalitet. I det følgende vil vi presentere faktorer som fremheves i de fleste av evalueringene og som Forskningsrådet har mulighet til å påvirke.

Den viktigste faktoren, i følge evalueringsutvalgene, er å styrke samarbeidet mellom universitets- og høyskolesektoren og instituttsektoren. Et nærmere samarbeid vil bidra til at forskningsprosjektene får en innretning som er mer relevant i forhold til den internasjonale forskningsfronten samt tilføre instituttene en forskningskompetanse de i mange tilfeller er i sterkt behov av. Dette kan gjøres på mange måter, men de fleste utvalgene fremhever at dette best kan gjøres ved å opprette professor II stillinger ved instituttene i langt større omfang enn det vi finner i dag. Det er imidlertid like viktig at instituttene egne medarbeidere søker bistillinger i universitets- og høyskolesystemet. En slik formell oppkopling mellom de to sektorene vil bidra til en nødvendig kompetanseoverføring, samt sikre muligheten for en bedre kvalitetskontroll av instituttene egne virksomheter. Her kan Forskningsrådet spille en aktiv rolle ved at det bidrar til å finansiere slike ordninger. Ofte vil ikke instituttene selv ha en økonomisk ryggrad til å bære en slik ordning. Forskningsrådet bør derfor som et minimum, finansiere de første 3 til 5 årene slik at ordningen kan komme på plass. I forlengelsen av dette kan Forskningsrådet spille en strategisk rolle ved at det aktivt bidrar til at instituttene samarbeidspartnere i UoH-sektoren velges med omhu slik at samarbeidet bidrar til en konsentrasjon rundt de områder hvor det enkelte institutt søker å utvikle en spisskompetanse.

Utvalgene peker på hvor viktig det er at SIP'ene også omfatter prosjekter som gjør det mulig for instituttene eget personale å arbeide mot en doktorgrad. En slik vektlegging vil også gjøre det mulig for instituttene å knytte eksterne doktorgradskandidater til deres prosjekter. Etter deres vurdering vil kombinasjonene med et formalisert samarbeid med UoH-sektoren gjennom bistillinger og prosjekter med doktorgradsprosjekter føre til en generell opprustning av instituttene faglige kompetanse. Det er derfor viktig at Forskningsrådet fortsetter og bygger ut mulighetene for at doktorgradsprosjekter inkluderes i SIP'ene.

Et tredje viktig tiltak for å styrke den faglige kvaliteten er å legge de økonomiske forholdene til rette for et nærmere samarbeid med internasjonale forskningsmiljøer. Her er det særlig viktig at instituttene kan trekke til seg internasjonale kapasiteter som gjesteforskere og at egne medarbeidere får anledning til å oppholde seg ved anerkjente internasjonale forskningsmiljøer. Igjen vil dette imidlertid være et spørsmål om økonomi. Flertallet av instituttene kan vanskelig på egenhånd alene

sikre et slikt samarbeid – Forskningsrådet bør derfor, etter utvalgenes syn, vurdere hvordan Rådet kan bidra til å få innført en systematisk utvekslingsordning mellom instituttene og internasjonale forskningsmiljøer.

Et fjerde tiltak som fremheves, er å sikre at instituttene kan trekkes med i internasjonale forskningsprogrammer. Her har det vist seg at finansieringsordningene i eksempelvis EU-programmene som krever en 50% egenfinansiering, har vanskeliggjort deltakelse i slike programmer for enkelte institutter. En mulighet som foreslås, ville være om instituttene fikk anledning til å søke Forskningsrådet om midler til å dekke egenfinansieringen eller om de gis anledning til å bruke deler av grunnbevilgningen til slike formål.

Flere av utvalgene tar opp til drøfting betydningen av basisfinansieringen av instituttene for deres muligheter til å styrke forskningskvaliteten. Alle peker på at basisbevilgningene har stor betydning for instituttenes kompetanseutvikling, men det blir registrert at disse midlene i enkelte tilfeller ikke blir brukt til slike formål. I tråd med vår tidligere drøfting i dette notatet, er det derfor all grunn til at Forskningsrådet bør drøfte om det ikke bør legges sterkere føringer og dokumentasjonskrav til bruken av disse midlene slik at det sikres at de blir brukt til kompetanseutvikling. Utvalgene peker også på betydningen av SIP'ene som et viktig virkemiddel for å styrke instituttenes vitenskapelige kompetanse. Enkelte av dem (MU) fremhever at Forskningsrådet bør drøfte den 2:1 fordelingen som nå er mellom grunnbevilgninger og SIP'er innen dette området hvor de mener at Forskningsrådet bør arbeidet mot å snu denne fordelingen til 1:2, lik den vi tilnærmet finner innen NT-området for på den måten styrke den innovative forskningen. Enkelte utvalg understreker at Forskningsrådet bør vektlegge SIP'er fremfor brukerstyrte programmer da de siste lett fører til en forskning som nok er brukerrelvant, men nettopp derfor ikke bidrar til at instituttene fokuserer på prosjekter som kan bidra til å bringe dem i forskningsfronten.

For flere av instituttene, særlig innen NT-området, påpeker evalueringsutvalgene at basisbevilgningens omfang er alt for lav. Dette gjør at instituttene utfører for mye konsulentpreget virksomhet. Her anbefales Forskningsrådet å spille en langt mer aktiv rolle ved å sikre instituttene et økonomisk fundament som igjen vil bidra til å sikre innovativ forskning og dermed bedre forskningens kvalitet.

Evalueringsutvalget for IT-instituttene hevder at instituttene har vokst seg for store. De bør fokusere mer på strategisk og anvendt forskning som kan bidra til å drive den teknologiske utviklingen i retninger som er viktige for norsk industri og samfunnet for øvrig. Utvalget anbefaler at ved å øke basisfinansieringen samtidig som man slanker organisasjonene, vil man oppnå et sunnere forhold mellom grunnforskningen og kontraktsforskning. En slik restrukturering vil imidlertid kreve en aktiv deltakelse fra Forskningsrådets side – ikke minst ved at Forskningsrådet følger opp en slik prosess.

Som det fremgår av analysen tidligere i dette notatet, er de fleste av evalueringsutvalgene opptatt av instituttenes lave publiseringsprofil i internasjonale tidsskrifter med referee-ordninger. Evalueringsutvalget for de "anvendte samfunnsvitenskapelige instituttene" er det utvalget som har gjennomført den mest systematiske analysen av denne problemstillingen. Vi vil som et innspill til Forskningsrådets videre behandling, gjengi hovedtrekkene i deres argumentasjon da den også delvis er dekkende for syn som gjør seg gjeldende i andre evalueringsutvalg uten at disse har gjennomført en så systematisk analyse av hvordan dette kan rettes på.

Utvalget peker på at det vil være ønskelig å øke omfanget av internasjonal publisering. Dette vil imidlertid kreve endringer i en rekke forhold. For det første vil det kreve en endring i forskernes holdninger og ferdigheter. Det anses som positivt at det stilles krav om at man skal ha doktorgrad for å få fast ansettelse ved forskningsinstitutter, men det er ikke tilstrekkelig. Vektleggingen av doktorgradsundervisningen er viktig, men den må følges opp slik at forskerne gis muligheter til internasjonal publisering. Her vil SIP'ene kunne spille en viktig rolle. Det reises imidlertid tvil ved om sip'enes varighet 3-6 år er tilstrekkelig til at forskerne kan utvikle sin kompetanse langt nok til at dette vil føre til en økt publisering.

For det andre fremheves det at det må skje endringer i instituttene selv. Med utgangspunkt i den rekrutteringspolitikk som har vært ført ved instituttene, kan man ikke forvente at alle skal ha de tilstrekkelige forutsetninger for å publisere internasjonalt. Man må derfor påregne større forskjeller mellom grupper innen det enkelte institutt. Ikke minst når man skal la vitenskapelig kvalitet være grunnlaget for opprykk. Her må noe gjøres. En mulighet vil kunne være å opprette rådgiverstillinger som i SSB. Disse vil ha sin egen opprykksstige, men frikoplet fra vitenskapelig kvalitet. Også andre forhold må spille inn – gode utredninger.

For det tredje må noen av de tradisjonelle aktivitetene reduseres i omfang. Den mest nærliggende kandidaten er omfanget på oppdragsrapporter – disse har blitt alt for omfattende. Både forskerne og oppdragsgiverne har vent seg til at en god rapport er en stor rapport. Ved å forenkle rapportene uten at det går ut over bruksverdien, vil man kunne frigjøre ressurser til internasjonal publisering.

For det fjerde må oppdragsgiverne venne seg til at internasjonal publisering er et uttrykk for oppdragenes kvalitet – en holdningsendring er således påkrevet. Det innebærer at oppdragsgiverne må ha en lengre tidshorison på sine oppdrag – de må kunne vente på publiseringen. Det innebærer også at de kortsiktige oppdragene må sterkt reduseres – større og lengre oppdrag er veien å gå.

For det femte vil prosjektene/oppdragene måtte være mindre markedsstyrt enn i dag. Det vil si at de må ha rom for mer generelle problemstillinger enn det oppdragsgiverne umiddelbart har behov for. Oppdragsgiverne må således være interessert, og føle et ansvar for en generell kompetanse- og kunnskapsoppbygging på de områder hvor de har interesser. SIP'ene vil åpenbart kunne bli et viktig virkemiddel i den sammenheng. Da det finnes få, om noen, antydninger om at NFRs budsjetter vil bli mer romslige i de nærmeste årene (uansett hva som loves i statsbudsjettet), vil det være viktig å få til et samspill mellom oppdragsgiverne, NFR og forskningsmiljøene. (Evaluering av anvendte forskningsinstitutter, s.131 – 134)

De fleste av gruppevurderingsutvalgene påpeker at det også er behov for en kraftig opprustning av den forskningsadministrative kompetansen til instituttene forskningsledere og prosjektledere. Det er viktig at dette mellomledernivået er i stand til å fremme prosjektforslag og drive frem prosjekter slik at de samsvarer med instituttene overordnede strategier og ikke utvikler seg til frittstående prosjekter som lever sitt eget liv. En styrking av denne kompetansen vil også føre til at instituttene blir mer produktive og effektive. Etter utvalgenes oppfatning har Forskningsrådet forsømt seg når det gjelder skoling av mellomlederne. De hevder at en systematisk opplæring av forskningsledere/prosjektledere vil være en av de mest effektive tiltak for å heve kvaliteten på instituttsektoren som NFR kan sette i gang.

1.5.2 Instituttene rolle i det norske forskningssystemet

Mange av evalueringsutvalgene er opptatt av hvilken rolle forskningsinstituttene skal spille i det norske forskningssystemet. Ikke minst er de opptatt av arbeidsdelingen instituttene i mellom, forholdet til UoH-sektoren og forholdet til næringslivets egen forskningsinnsats. Det er bred enighet om at dagens system er suboptimalt. Følgende problemer ble avdekket i evalueringene:

- Arbeidsdelingen mellom instituttene er uklar med medfølgende overkapasitet og usunn konkurranse
- Manglende samarbeid mellom instituttene og derav følgende manglende evne til å fange inn helhetlige problemstillinger
- I stedet for samarbeid med universitets- og høyskolemiljøene konkurrerer instituttene med dem
- Manglende koordinering mellom næringslivets egen forskningsinnsats og forskningsinstituttens virksomhet.

Vi har en meget heterogen flora av forskningsinstitutter i Norge. De samfunnsvitenskapelige instituttene er det beste eksemplet på dette hvor det i årenes løp er opprettet 25 – 30 institutter drevet frem av i hovedsak ulike offentlige myndigheters varierende kunnskapsbehov. Dette mangfoldet av institutter og deres ulike forankringspunkter opp mot den offentlige sektor så vel som næringsinteresser, fremheves av evalueringsutvalgene som noen av forklaringene på de problemer som er listet opp ovenfor.

Når det gjelder det manglende samarbeid mellom forskningsinstituttene, kan Forskningsrådet spille en aktiv rolle ved at det bruker SIP'er som et virkemiddel. Utvalgene anbefaler at Forskningsrådet tilstreber å etablere tverrinstitusjonelle SIP'er slik at Forskningsrådet sikrer at flere institutter må samarbeide. I den sammenheng vil det være viktig at Forskningsrådet sikrer en finansiell deltakelse fra de departementer og næringsinteresser som berøres av programmet. Slik det er i dag er SIP'ene i for stor grad bundet opp til en ekstern finansieringskilde. Miljøforskningen er et eksempel på en slik tradisjonell sektoravhengighet ved at det bare er Miljøverndepartementet som føler seg forpliktet til å finansiere miljøforskningsprogrammer til tross for at miljøproblematikken berører de fleste av samfunnets politikkområder. Her må Forskningsrådet, etter utvalgets syn, ta et initiativ til å bryte med den tradisjonelle sektortenkningen hvor sektorene er forankret i spesialiserte departementer. Eksempelvis vil Olje- og energidepartementet, Samferdselsdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet være naturlige finansører av miljørettede forskningsprogrammer.

Ved at forskningsinstituttene kun forholder seg til sine tradisjonelle forskningsdomener, hevder evalueringsutvalgene at de heller ikke er i stand til å angripe helhetlige problemstillinger som går på tvers av de tradisjonelle instituttgrensene. Slike helhetlige problemstillinger forutsetter som regel også at andre forskningsmiljøer enn instituttene må trekkes inn i arbeidet. Her anbefales det at Forskningsrådet bør se SIP'er og SUP'er i sammenheng slik at man klarer å lage integrerte forskningsnettverk på tvers av den vanlige oppstykkningen av forskningssystemet i en instituttsektor og en UoH-sektor. I denne sammenhengen ville det være naturlig også å trekke med næringslivets forskningsmiljøer og næringslivet som finansieringskilde. For å få til et slikt tverrinstitusjonelt samarbeid, anbefales det i enkelte av evalueringene at Forskningsrådet tar initiativ til konferanser hvor man tar sikte på å utvikle en langsiktig forskningsstrategi for de ulike forskningsområdene (ikke synonymt med Forskningsrådets områder). I disse konferansene bør alle berørte parter delta.

Konferansene bør, i følge utvalgene, fokusere på hvilke roller instituttene, universitetene og næringslivets forskningsmiljøer skal ha i et fremtidig forskningssystem.

En slik gjennomgang forutsetter imidlertid at instituttene selv som et utgangspunkt, utvikler forskningsstrategiske planer. Som vi har sett i tidligere avsnitt, har flere av instituttene kommet langt i så måte. Utvalgene (noen av dem) mener imidlertid at disse planene er for tett bundet opp til dagens problemstillinger og kunnskapsbehov og innebærer i for liten grad nytenkning om morgendagens kunnskapsbehov. Etter disse utvalgenes syn er det således nødvendig å utvikle strategiske planer som er langt mer fremoverskuende og som bryter med den tradisjonelle sektorinndeling og med instituttens nåværende domenegrenser. Dette er, etter vår vurdering, en formidabel oppgave, ikke minst fordi slike strategiske planer også må utvikles av de andre berørte miljøene, miljøer som ikke alltid har vært kjennetegnet av en utpreget vilje til å foreta slike eksersiser.

En bi-effekt av et slikt strategiarbeid kan, i følge enkelte av utvalgene, være at instituttene må bli mer oppmerksomme på forholdet mellom forsknings- og konsulentvirksomhet. Det ville her være naturlig at instituttens styrer foretar en systematisk gjennomgang av instituttens virksomheter med henblikk på å utvikle en klar grenseoppgang også mellom instituttene og kommersielle konsulentfirmaer og med henblikk på å skille ut egne kommersielle virksomheter. Slik det er i dag, kan firmaene, med en viss rett, hevde at instituttene trenger seg inn på deres markeder og det med en offentlig subsidiert finansiering – en kritikk instituttene selv som utvalgene påpeker, reiser overfor UoH-sektoren hvor de hevder at disse miljøene, med henvisning til myndighetenes krav om egen inntjening, trenger seg inn på deres markeder og utkonkurrerer dem ved at universitetene kan underby dem i markedet siden universitetenes lønns- og infrastrukturutgifter blir dekket direkte over de offentlige budsjettene.

1.6 Konklusjoner

1.6.1 Evalueringenes sammenliknbarhet

Sammenliknbarheten langs viktige evalueringsdimensjoner så som kvalitet, organisering, samarbeid, formidling og relevans er langt større for de evalueringer som er foretatt etter 1995 enn for de evalueringer som ble gjennomført fra 1993 og frem til 1995. Dette skyldes først og fremst det ”standardiseringsarbeid” som Forskningsrådet har gjennomført ved å etablere en instituttpolitikk. Dette har blant annet nedfelt seg i en felles evalueringsplattform hvor man også har tatt hensyn til behovet for variasjonsrikdom for å fange inn særskilte forhold som preger de ulike områdene i Forskningsrådet. Selv om sammenliknbarhetsmulighetene er blitt bedre, er det likevel så vidt store variasjoner i bruken av evalueringskriterier og ikke minst hvordan disse operasjonaliseres og hva slags datamateriale som brukes, at det er grunn til å advare mot å sammenlikne på tvers av evalueringene som gjennomføres i de ulike områdene. Ulikhetene mellom evalueringen er såpass store at sammenlikninger mellom institutter bør begrenses til å sammenlikne mellom institutter som inngår i samme evaluering.

Det nye finansieringssystemet for forskningsinstituttene har vært operativt siden 1996. De fleste av evalueringene som inngår i denne analysen, har blitt igangsatt før det nye systemet har fått rukket å komme skikkelig på plass. Dette reflekteres i evalueringsmandatene hvor man ikke ber om vurderinger av hvordan basisbevilgningssystemet fungerer, eksempelvis om grunnbevilgningene

fører til økt forskningskvalitet og kompetanseutvikling i instituttsektoren. Evalueringene kan følgelig ikke direkte brukes som et beslutningsgrunnlag i basisbevilgningsarbeidet. Derimot bidrar evalueringene med mange observasjoner og anbefalinger som kan gi nyttig bakgrunnsinformasjon i en slik sammenheng. Hvis Forskningsrådet ønsker å bruke evalueringene direkte i basisbevilgningsarbeidet, anbefales Forskningsrådet å bygge dette eksplisitt inn i evalueringsmandatene.

1.6.2 Instituttens helsetilstand

Instituttene utfører gjennomgående forskning og oppdragsvirksomhet av god kvalitet, men med et klart forbedringspotensiale. Etter vår vurdering er det ingen systematiske forskjeller på tvers av områdene med hensyn til kvalitet. Innen det enkelte institutt vil kvaliteten, som man kunne vente, variere.

Hvis vi skal fremheve et hovedfunn i evalueringene som gir grunnlag for bekymring, så er det instituttens svake internasjonale publiseringsprofiler. Her er evalueringsutvalgene samstemmige i at noe må gjøres, og det raskt.

Evalueringsutvalgene påpeker at mange institutter har problemer med å finne en god balanse mellom forskning og mer trivielle konsulentpregede oppgaver. Nærheten til markedet er en forutsetning for at instituttene skal fylle sin rolle i det norske forskningssystemet. Denne nærheten har imidlertid sine omkostninger ved at oppdragsvirksomhet kan gå på bekostning av innovativ forskning. Her er særlig institutter med en lav basisbevilgning utsatt.

Instituttens ledelse er god, men det er nødvendig å styrke kompetansen på avdelings- og forskningsledernivå.

Samarbeidet med både UoH-sektoren og internasjonale forskningsnivåer bør etter utvalgenes oppfatning styrkes. Dette vil føre til en heving av forskningskvaliteten.

Instituttene ivaretar sine formidlingsoppgaver overfor bruker/kundegrupper generelt på en god måte. Mobiliteten i systemet er imidlertid for lav og evalueringsutvalgene oppfordrer instituttene til å sikre en større gjennomstrømningshastighet blant sine ansatte. Her er det imidlertid, etter vår vurdering, viktig å oppnå en balansert utvikling som på den ene siden sikrer en overføring av kunnskap til det øvrige samfunn og på den annen side sikrer instituttene en tilstrekkelig egenkompetanse. Det er de færreste institutter som etter evalueringsutvalgenes vurdering, har klart dette.

Instituttens nasjonale relevans synes god – en vurdering som deles av brukerne. Brukerundersøkelsene viser således at instituttene er relevante for brukerne, men at de på langt nær er avhengige av dem.

1.6.3 Forklaringer på observerte tilstander

Utvalgene går i liten grad inn på prosessuelle analyser. Det medfører at evalueringene i liten grad gir systematiske forklaringer på de variasjoner i kvalitet etc. som observeres. De nøyer seg med å angi forklaringsfaktorer som er viktige i en slik sammenheng. Dette skyldes, etter vår vurdering, at evalueringsmandatene ikke eksplisitt ber om slike analyser og at evalueringsutvalgene stort sett ikke har den nødvendige kompetanse til å gjennomføre slike analyser.

1.6.4 Forskningsrådets handlingsrom

Evalueringene peker på to hovedutfordringer for Forskningsrådet: styrke forskningens kvalitet – særlig å bedre den internasjonale publiseringsprofilen, og avklare instituttene rolle i det norske forskningssystemet.

Etter utvalgenes vurdering er det viktig at Forskningsrådet bidrar til å styrke samarbeidet med UoH-sektoren og med internasjonale forskningsmiljøer for å sikre forskningens kvalitet. Dette kan gjøres ved at Forskningsrådet legger de økonomiske forholdene til rette for opprettelsen av bistillinger ved instituttene og ved fleksible støtteordninger for internasjonal forskerutveksling. Utvalgene anbefaler også at størrelsen på basisbevilgningene blir gjennomgått da det viser seg at institutter med lave basisbevilgninger har vanskelig for å sette av nok ressurser til faglig publiseringsvirksomhet.

Evalueringsutvalgene peker på at det trengs en avklaring av forholdet instituttene i mellom og forholdet til UoH-sektoren og næringslivets egen forskningsvirksomhet. Forskningsrådet anbefales således å ta initiativet til konferanser hvor dette settes på dagsorden. I den sammenheng pekes det på at det er viktig at slike drøftelser ikke knyttes opp til de tradisjonelle sektorinndelingene i samfunnet slik at mer helhetlige og fremtidsrettede problemkomplekser kommer mer i fokus. Forskningsrådet anbefales også å se SIP og SUP finansieringene i sammenheng for å sikre et bedre samarbeid instituttene imellom, og sikre samarbeidet mellom instituttene og UoH-sektoren og næringslivet.

2 Instituttene vurderinger av gjennomføringen, rapporten og effektene

Denne delen av notatet ser på hvordan Norges forskningsråds instituttevalueringer har fungert, sett fra instituttene side. Fokus er på hvilken nytte instituttene har av evalueringene, hvilken bruk de gjør av evalueringsrapportene og hvilke effekter som kan identifiseres. Instituttene vurderinger av en rekke andre forhold ved evalueringene blir også undersøkt: mandatene for evalueringene, evalueringsutvalgenes sammensetning, evalueringenes gjennomføring og datagrunnlag, samt evalueringsrapportenes innhold. Disse faktorene brukes blant annet for å forstå forskjeller i bruk og nytte.

2.1 Metode

Undersøkelsen omfatter instituttevalueringer gjennomført av Norges forskningsråd i perioden 1995 til 1999. Dette omfatter 14 evalueringsrapporter som til sammen tar for seg 41 institutter/enheter. Studien er en spørreskjemaundersøkelse. Respondentene er lederne for de evaluerte instituttene. I tilfeller der bare deler av instituttet ble evaluert, ble spørreskjemaet sendt de aktuelle avdelingslederne. Der det hadde vært lederskifte ba vi om svar fra den som var leder på det tidspunkt evalueringen ble fremlagt.¹ Spørsmålene omfatter de evaluertes oppfatning av evalueringsmandatet og av Forskningsrådets hensikt med evalueringen, syn på evalueringsutvalgets sammensetning, evalueringsprosessen, evalueringsrapportens innhold, samt en rekke spørsmål om oppfølgingen ved instituttet og effekter av evalueringen (se vedlegg 1). NIFU mottok svar fra 36 av evalueringsobjektene. Dette dekker samtlige evalueringsrapporter og 88 prosent av evalueringsobjektene.

Tabell 2.1 *Evalueringsrapporter og evalueringsobjekter i regi av Norges forskningsråd i perioden 1995 til 1999, og evalueringsrapporter og evalueringsobjekter som dekkes av undersøkelsen.*

	Antall i perioden ²	Dekket av undersøkelsen	
		Svar	Svarprosent
Evalueringsrapporter	14	14	100
Evaluerte institutter/enheter	41	36	88

¹ Det er bare et lite antall av spørreskjemaene som er besvart av ledere som har forlatt virksomheten eller ikke lenger er i lederstilling. Disse tilfellene er fordelt på evalueringer innen alle de relevante delene av Forskningsrådet. Om svarene fra disse respondentene skiller seg ut, utgjør dette ikke noe problem for analysen.

² Mer presist avgrenset til evalueringer avsluttet senest 1. halvår 1999 av institutter som omfattes av retningslinjene for statlig finansiering.

2.2 Instituttene erfaringer

I denne delen av notatet presenteres svarene på spørreskjemaene som ble sendt de evaluerte instituttene. Fokus er på hvordan lederne for de evaluerte instituttene ("respondentene") vurderer ulike forhold ved evalueringsprosessene, evalueringsrapportene og bruken og effektene av evalueringene.

2.2.1 Evalueringens mandat og evalueringsutvalgets sammensetning

Forskningsrådets instituttevalueringer har tatt for seg en rekke ulike forhold ved instituttene virksomhet. Hvordan har evalueringenes mandater blitt oppfattet ved instituttene? Hvordan tolkes hensikten med evalueringene?

Spørsmål 1: "Hvilke forhold ved instituttets/enhetens virksomhet skulle evalueres (ifølge din tolkning av mandatet for evalueringen)?"
N=36

Svaralternativ	Antall svar	Prosent
Rammebetingelser	24	67
Virksomhetens relevans for kunder/brukere	34	94
Kvaliteten på faglig virksomhet	36	100
Organisatoriske forhold	25	69
Annet ³	4	11

Samtlige respondenter mente at kvaliteten på den faglige virksomheten skulle evalueres. Dette aspektet var da også sentralt i alle evalueringene. Selv om samtlige evalueringer også tok for seg virksomhetens relevans for kunder/brukere, synes denne delen av evalueringen noe mindre sentral for enkelte. Det var to respondenter som ikke synes å huske at dette aspektet også inngikk i evalueringen, eller forstod mandatet slik at dette ikke var inkludert.

Når det gjelder instituttene rammebetingelser og organisatoriske forhold har henholdsvis 67 og 69 prosent av respondentene svart at de mener dette skulle evalueres. Det er en vesentlig lavere andel av instituttene innen Området for naturvitenskap og teknologi (NT), enn innenfor de andre områdene, som mener organisatoriske forhold og rammebetingelser skulle evalueres. Dette samsvarer dårlig med det faktiske innholdet i evalueringene. Evalueringene innen NT er de som mest systematisk vurderer organisatoriske forhold ved instituttene. En mulige forklaring på dette misforholdet kan være at sett fra instituttene side var dette likevel lite sentrale sider ved evalueringene innen NT, eller at respondentene av ulike grunner husker denne siden av evalueringene dårlig.

Respondentene ble også spurt om det var andre sentrale sider ved instituttets virksomhet som burde vært inkludert i mandatet, og om det var forhold som var inkludert som de mente det var irrelevant å evaluere. 9 respondenter svarte at det var *andre* forhold som burde vært inkludert. Svarene her var at det burde vært lagt større vekt på rammebetingelser fordi Forskningsrådet var oppdragsgiver for evalueringen, og større vekt på at virksomhetens relevans for kunder/brukere

³ Innen denne åpne svarkategorien ble det svart at instituttets plass i det nasjonale forskningssystemet skulle evalueres, at det særlig var forskningen som skulle evalueres, samt at "evnen til å drive butikk" skulle evalueres.

skulle evalueres, samt at internasjonalt arbeid og internasjonal betydning, økonomi, helhetlig strategi for næringsrettet FoU og nyskaping, og forholdet til andre typer forskningsinstitutter (i tillegg til de mandatet nevnte) burde vært evaluert. Det ble også foreslått at det enkelte institutt selv burde kunne definere andre forhold de ville skulle evalueres.

4 respondenter svarte ja på spørsmålet om det var forhold som var inkludert som de mente det var irrelevant å evaluere. Disse omfattet blant annet at det var irrelevant å evaluere brukerrelevans fordi enheten drev grunnforskning.

Spørsmål 4: "Hva oppfattet du som Forskningsrådets hovedhensikt med evalueringen? (kryss én)"

Svaralternativ	En hensikt		Flere hensikter	
	Antall svar	Prosent	Antall svar	Prosent
Fremskaffe <i>generelt informasjonsgrunnlag</i> for forskningsrådet og/eller andre myndigheter	3	18	15	79
Grunnlag for fremtidige <i>bevilgninger</i>	5	29	15	84
Grunnlag for <i>omorganisering</i>	1	6	3	16
Grunnlag for å endre <i>rammevilkårene</i> for virksomheten	2	12	9	47
Grunnlag for å bedre den <i>faglige kvaliteten</i> på virksomheten	5	29	19	100
Grunnlag for å bedre virksomhetens <i>brukerrelevans</i>	1	6	12	63
Annet	0	0	1	5
N (sum i parentes)	17	(100)	19	

Blant de 17 respondentene som hadde fulgt oppfordringen i spørsmål 4 om å utpeke én hovedhensikt med evalueringen, var det flest som mente Forskningsrådets hensikt hadde vært at evalueringen skulle brukes ved fremtidige bevilgninger eller være grunnlag for å bedre den faglige kvaliteten. Bare én mente at hovedhensikten med evalueringen hadde vært å gi grunnlag for omorganisering, og bare én mente at å bedre virksomhetens brukerrelevans hadde vært hovedhensikten. Når flere hensikter ble valgt av respondentene, er omorganisering den mest sjeldne hensikten.

Samtlige 19 respondenter som krysset *flere enn én hovedhensikt*, mente at evalueringen skulle gi grunnlag for å bedre den faglige kvaliteten på virksomheten. Noen færre mente at evalueringen skulle gi grunnlag for fremtidige bevilgninger eller være et generelt informasjonsgrunnlag for Forskningsrådet/andre myndigheter (henholdsvis 84 og 79 prosent). Godt over halvparten mente at å bedre virksomhetens brukerrelevans var en av hovedhensiktene, mens noe under halvparten mente at å endre rammevilkårene var en av hovedhensiktene. Én respondent fyllte ut den åpne svarkategorien. Vedkommende mente at relative vurderinger av institusjonene hadde vært en av hovedhensiktene.

Samlet kan vi si at evalueringsobjektene oppfattet bedring av faglig kvalitet, fremskaffing av grunnlag for bevilgninger, samt fremskaffing av generelt informasjonsgrunnlag, som Forskningsrådets mest sentrale hensikter med evalueringene.

Spørsmål 5: "Mener du evalueringsutvalget hadde tilstrekkelig kompetanse til å vurdere?"

Dimensjon	Antall svar			Prosent nei-svar
	Ja	Vet ikke	Nei	
Instituttets rammebetingelser	15	4	4	17
Virksomhetens relevans for kunder/brukere	26	2	3	10
Kvaliteten på faglig virksomhet	28	1	5	15
Organisatoriske forhold	14	4	6	25
Annet	3	0	0	0

Merknad: Bare svar på dimensjoner som skulle evalueres (ifølge svar på spørsmål 1) er inkludert.

Hva mener lederne av de evaluerte instituttene om kompetansen til evalueringsutvalgene? Ifølge respondentene var utvalgenes kompetanse best på brukerrelevans og faglig kvalitet og dårligst på organisatoriske forhold. 84 prosent mente at utvalget hadde tilstrekkelig kompetanse til å vurdere brukerrelevans og 82 prosent mente at utvalget hadde tilstrekkelig kompetanse til å vurdere den faglige kvaliteten på virksomheten. En fjerdedel av de respondentene som mente at organisatoriske forhold var inkludert i mandatet, mente at utvalget ikke hadde tilstrekkelig kompetanse til å evaluere organisatoriske forhold.

De fleste kommentarene til utvalgenes sammensetning (spørsmål 6) gikk på at universitetssektoren var for sterkt representert/at det var akademisk overvekt/overvekt av faglig kompetanse (6 respondenter), eller at utvalget ikke hadde kompetanse på deler av instituttets virksomhet/var faglig ensidig/at medlemmene manglet spisskompetanse/synset på områder der de hadde liten innsikt i (10 respondenter). Andre kommentarer dreide seg blant annet om at utvalget hadde for liten innsikt i norsk forskningsvirkelighet, manglet kompetanse på/forståelse av rammevilkår, forretningsutvikling, organisasjon og strategi, samt at oppdragsmarkedet og kommersiell sektor var for dårlig representert. Problemer med habilitet ble nevnt av én respondent.

2.2.2 Evalueringens gjennomføring og datagrunnlag

For de fleste evalueringene ser det ikke ut til at instituttene opplevde vesentlige problemer knyttet til evalueringsutvalgets arbeid eller kontakten med evalueringsutvalget. 86 prosent mente at evalueringsutvalgets arbeidsform var effektiv eller meget effektiv, og 89 prosent mente at kontakten med evalueringsutvalget hadde vært god eller meget god. 5 respondenter svarte at evalueringsutvalgets arbeidsform burde vært mer effektiv, og 4 svarte at kontakten med evalueringsutvalget hadde vært mindre god eller dårlig.

Spørsmål 7: "Hvordan vurderer du den arbeidsform evalueringsutvalget brukte? Var den effektiv?"

Svaralternativ	Antall svar	Prosent
Meget effektiv	3	8
Effektiv	28	78
Burde vært mer effektiv	5	14
Svært lite effektiv	0	0
Sum	36	100

Spørsmål 8: "Hvordan var kontakten mellom instituttet/enheten og evalueringsutvalget under arbeidets gang?"

Svaralternativ	Antall svar	Prosent
Meget god	7	20
God	24	69
Mindre god	3	9
Dårlig	1	3
Sum	35	101

Respondentene ble bedt om å anslå hvor mange *arbeidstimer* som samlet gikk med ved instituttet i forbindelse med evalueringen (besvart av 32 av 36). Svarene varierer fra 13 til 800 timer. Tiden som gikk med har klar sammenheng med antall ansatte. Ingen enheter med under 30 ansatte brukte over 199 timer, og ingen enheter med over 80 ansatte brukte under 100 timer. I gjennomsnitt brukte de 219 arbeidstimer hver. Gjennomsnittet er forskjellig for de ulike områdene, noe som igjen har sammenheng med størrelsen på instituttene innen de ulike områdene. For instituttene innen Området for miljø og utvikling var gjennomsnittlig medgått tid høyest med 330 timer. For instituttene/enhetene innen Området for naturvitenskap og teknologi var gjennomsnittet 240 timer. For instituttene innen Området for kultur og samfunn var gjennomsnittet lavest med 143 timer.

Respondentene ble stilt to spørsmål om evalueringsrapportens datagrunnlag. 63 prosent mente at informasjonen utvalget innhentet fra instituttet/enheten var tilstrekkelig til å besvare spørsmålene i mandatet, 31 prosent mente at innhentet informasjon ikke var tilstrekkelig. På spørsmål om den empiriske underbyggingen av konklusjonene, svarte 74 prosent at konklusjonene var godt eller meget godt underbygget, 26 prosent at de var mindre godt eller dårlig underbygget.

Spørsmål 10: *Evalueringsrapportens datagrunnlag*

Svaralternativ	Antall svar	Prosent
Utvalget innhentet tilstrekkelig informasjon	22	63
Utvalget innhentet <i>ikke</i> tilstrekkelig informasjon	11	31
Utvalget innhentet <i>langt mer</i> informasjon enn nødvendig	2	6
Sum	35	100

Spørsmål 13: "Er evalueringsrapportens konklusjoner, etter din vurdering, tilstrekkelig empirisk underbygget?"

Svaralternativ	Antall svar	Prosent
Meget godt	1	3
Godt	25	71
Mindre godt	7	20
Dårlig	2	6
Sum	35	100

2.2.3 Evalueringsrapportens innhold

Respondentene ble spurt om samsvaret mellom egne oppfatninger om instituttets virksomhet og fremstillingen i evalueringsrapporten. 83 prosent svarte at bildet av den faglige virksomheten stemte godt eller meget godt, 81 prosent svarte at bildet av administrasjon/organisasjon stemte godt eller meget godt, og 76 prosent svarte at bildet av brukernes/oppdragsgivernes nytte av instituttet/enheten stemte godt eller meget godt. Målt på denne måten er det altså evalueringenes fremstilling av den faglige virksomheten som stemmer best med instituttens oppfatning av egen virksomhet, mens fremstillingen av brukernes/oppdragsgivernes nytte av instituttet stemmer dårligst. Fremstillingen av brukernes/oppdragsgivernes nytte av instituttet har imidlertid klart høyest andel med "meget god" overensstemmelse (21 prosent).

Spørsmål 15: "Synes du det bildet evalueringen gir, stemmer overens med det bildet du har av instituttets/enhetens faglige innretning?"

Svaralternativ	Antall svar	Prosent
Meget godt	5	14
Godt	25	69
Mindre godt	3	8
Dårlig	3	8
Sum	36	99

Spørsmål 16: "Synes du det bildet evalueringen gir, stemmer overens med det bildet du har av instituttets/enhetens administrative/organisatoriske virkemåte?"

Svaralternativ	Antall svar	Prosent
Meget godt	3	11
Godt	19	70
Mindre godt	3	11
Dårlig	2	7
Sum	27	99

Spørsmål 17: "Synes du det bildet evalueringen gir, stemmer overens med det bildet du har av den nytte brukere og oppdragsgivere har av instituttet/enheten?"

Svaralternativ	Antall svar	Prosent
Meget godt	7	21
Godt	18	55
Mindre godt	6	18
Dårlig	2	6
Sum	33	100

Respondentene ble også spurt om det var klart hvilke kriterier som lå til grunn for rapportens faglige vurderinger og om konklusjonene var klare og konsistente. 72 prosent svarte at kriteriene var klare, mens 74 prosent svarte at konklusjonene var klare og konsistente. De resterende mente at kriteriene ikke var klare (28 prosent) og at konklusjonene ikke var klare og konsistente (26 prosent). En større andel mente at det var et godt forhold mellom konklusjonene og anbefalingene i

rapporten. 88 prosent mente at anbefalingene fulgte konklusjonene godt eller meget godt, 12 prosent at de fulgte mindre godt eller dårlig.

Spørsmål 14: "Følger evalueringsutvalgets anbefalinger av konklusjonene i evalueringsrapporten?"

Svaralternativ	Antall svar	Prosent
Meget godt	3	9
Godt	27	79
Mindre godt	2	6
Dårlig	2	6
Sum	34	100

2.2.4 Instituttene oppfølging av evalueringene

Spørsmål 19: Har evalueringsrapporten ligget til grunn for oppfølging ved instituttet?

Svaralternativ	Antall svar	Prosent
Ja	28	78
Nei	8	22
Sum	36	100

Flertallet (78 prosent) av de evaluerte instituttene/enhetene har hatt en eller annen form for intern oppfølging av evalueringsrapporten. Ved de 8 som svarer at rapporten ikke har blitt brukt ved instituttet, er begrunnelsen blant annet at forslagene til forbedring var identifisert og at endringsprosesser var iverksatt før evalueringen, eller at de var lite relevante/aktuelle når evalueringsrapporten forelå. En annen begrunnelse var at evalueringen var fersk og oppfølgingen ikke hadde kommet i gang ennå. To av respondentene ga svar som gikk på at rapportens anbefalinger enten var irrelevante for virksomheten eller at de var udokumenterte og svært lite konkrete. I det siste tilfellet tilføyde respondenten at evalueringen ble en papirøvelse.

Spørsmål 20: Ulike typer bruk av evalueringsrapporten. Prosentueringssgrunnlaget er antallet tilfeller der rapporten er brukt. N=28

Rapporten har blitt brukt til vurdering av endringer i:	Antall svar	Prosent
- den faglige virksomheten	17	61
- administrative/organisatoriske forhold	14	50
- forholdet til brukere/oppdragsgivere	12	43
Annen bruk av rapporten	5	18

Evalueringsrapportene har blitt brukt til å vurdere endringer i ulike forhold: den faglige virksomheten (61 prosent av tilfellene der rapporten er brukt), administrative eller organisatoriske forhold (50 prosent av "brukstilfellene") og forholdet til instituttets brukere/oppdragsgivere (43 prosent av "brukstilfellene").

Spørsmål 20: Endringer som følge av bruk av evalueringsrapporten N=28

Bruken av evalueringsrapporten har:	Antall svar	Prosent
- ikke ført til endringer	3	11
- ført til endringer i den faglige virksomheten	18	64
- ført til endringer i administrative/organisatoriske forhold	11	39
- ført til endringer i forholdet til brukere/oppdragsgivere	10	36
- ført til endringer i andre forhold	7	25

I 89 prosent av tilfellene der instituttet/enheten brukte evalueringsrapporten, førte bruken til en eller annen form for endring. I de tilfellene der bruken ikke ga endring, kommenterte respondentene bl.a. at instituttet allerede arbeidet etter rapportens anbefalinger, evt. at rapporten styrket troen på at endringer som er i gang er riktige. I ett tilfelle består bruken i at rapporten er brukt under utarbeidelse av strategisk plan, men uten endringer i virksomheten.

Tabellen viser at evalueringene har gitt flest *endringer i den faglig virksomheten*. Informantene spesifiserte her ulike former for endringer: nye faglige satsninger og omprioriteringer, faglig konsentrasjon, kobling av ulike fagfelt, kompetanseoppbygging, flere doktorgradsstudier eller rekruttering på spesielle fagfelt, oppgradering av doktorgradsarbeid, interne doktorgradskurs, utenlandsstipend, utvikling av nye strategiske instituttprogram, blitt tildelt et strategisk instituttprogram, økt internasjonal publisering, samt målsetting om mer publisering i tidsskrifter og mindre i oppdragsrapporter. I ett tilfelle bestod endringen i at den faglige aktiviteten var blitt redusert.

Spesifiserte *endringer i administrative/organisatoriske forhold* inkluderer: bedre prosjektstyring, omorganisering av faggrupper, omdisponeringer av administrative ressurser, fortgang i arbeid med å rekruttere forskningsledere, ny tilknytningsform eller eieform, samt klarere ansvarsfordeling med hensyn til kommersialisering. Flere respondenter presiserte, både her og under de andre endringstypene, at evalueringsrapporten bare var en av flere faktorer som bidro til endringene.

Spesifiserte *endringer i forholdet til brukere/oppdragsgivere* inkluderer: sterkere markedsbevissthet, sterkere satsning på informasjon og markedsføring og dialog med kundene, egen markedsførerstilling, satsing på samarbeidsallianser, endring av standardkontraktene for å kunne få mer akademisk publisering, økt forståelse hos kundene for langsiktig forskning, og at det har blitt mer legitimt å ta opp betingelsene for økt forskningsinnhold i aktiviteten, samt at oppdragsforskningen var blitt redusert.

Den åpne svarkategorien ble brukt i 25 prosent av tilfellene der rapporten var brukt ved instituttet. De typene endringer som ble spesifisert her var: mer aktiv profilering av virksomheten, ny innfallsvinkel for å bedre rammevilkårene, sterkere fokus på alliansebygging, samarbeidsavtaler med andre institusjoner, at overlappende virksomhet med andre institusjoner var blitt behandlet, og i ett tilfelle at fagfolk har forlatt enheten som en indirekte følge av evalueringen.

Et annet spørsmål relatert til instituttens oppfølging og bruk av evalueringsrapportene er i hvilken grad rapportene har blitt distribuert av instituttene. 58 prosent svarte at rapporten internt var distribuert til nøkkelpersoner/ledere, 39 prosent at den var distribuert til alle ansatte. En respondent brukte den åpne svarkategorien og skrev at rapporten var distribuert til alle interesserte ved instituttet. Den eksterne spredningen av rapportene var mer beskjeden. 50 prosent

av de som har besvart spørsmålet oppgir at det ikke var noen ekstern distribusjon av evalueringsrapporten. Hvis vi antar at det i de tilfellene spørsmålet er ubesvart, ikke var noen ekstern distribusjon, var det i 61 prosent av tilfellene ingen ekstern distribusjon av rapporten. Den hyppigst forekommende typen ekstern distribusjon er til "enkelte utvalgte kunder/oppdragsgivere" (7 svarer dette). I 5 tilfeller er rapporten distribuert til kunder som har spurt etter den. Svarkategoriene "alle faste kunder/oppdragsgivere" og "potensielle nye kunder/oppdragsgivere" har fått ett svar hver. Konklusjonen som kan trekkes av dette er at evalueringsrapportene i liten grad blir brukt i markedsføringsøyemed av instituttene selv. Det er imidlertid verd å merke seg at den eksterne distribusjonen har sammenheng med hvilken verdi respondentene mener evalueringen har for instituttets virksomhet. Blant de som mener evalueringen samlet sett har høy eller meget høy verdi for instituttet/enheten er det en langt større andel som har distribuert rapporten utenfor instituttet, enn blant de som mener at rapporten har en viss verdi, eller ingen eller liten verdi.

Spørsmål 18: Instituttets eksterne distribusjon av evalueringsrapporten N=28

Distribusjon av evalueringsrapporten	Antall svar	Prosent
Ingen eksternt distribusjon	14	50
Bare til kunder som har spurt etter den	5	18
Til enkelte utvalgte kunder/oppdragsgivere	7	25
Til alle faste kunder/oppdragsgivere	1	4
Til potensielle nye kunder/oppdragsgivere	1	4
Annen ekstern distribusjon	2	7

2.2.5 Hvordan har evalueringene virket innad ved instituttene og utad i forhold til omgivelsene?

Hvordan vurderer instituttene effektene av evalueringene? 83 prosent av de som har svart på spørsmålet mener at evalueringen har hatt (klar eller noe) positiv effekt på den faglige virksomheten. I den grad evalueringene har gitt negative effekter ser disse ut til å være knyttet til forholdet til omgivelsene. 3 respondenter rapporterer om noe negativ effekt overfor konkurrenter, 2 respondenter om negativ effekt overfor Forskningsrådet og 2 respondentene om noe negativ effekt overfor oppdragsgivere. Ingen rapporterer negativ effekt på faglig virksomhet eller administrative/organisatoriske forhold. Svarkategorien "klar negativ effekt" ble ikke brukt i noe svar. (Flere unnlot å besvare spørsmålene fordi de ikke kunne vurdere hvilken effekt evalueringen hadde hatt, eller fordi de mente det var for tidlig å vurdere effektene. Det ble uttrykt at særlig det å vurdere effekten overfor omgivelsene var vanskelig.)

Spørsmål 21: "Hvordan har evalueringen virket innad ved instituttet?"

Svaralternativ	På faglig virksomhet		På administrative/ organisatoriske forhold	
	Antall svar	Prosent	Antall svar	Prosent
Klar positiv effekt	7	21	7	23
Noe positiv effekt	21	62	13	43
Ingen effekt	6	18	10	33
Noe negativ effekt	0	0	0	0
Klar negativ effekt	0	0	0	0
Sum	34	101	30	99

Spørsmål 22: "Hvordan har evalueringen virket utad i forhold til omgivelsene?"

Svaralternativ	Overfor konkurrenter		Overfor oppdragsgivere		Overfor Forskningsrådet	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
	svar		svar		svar	
Klar positiv effekt	2	7	4	13	9	31
Noe positiv effekt	8	26	13	43	11	38
Ingen effekt	18	58	11	37	7	24
Noe negativ effekt	3	10	2	7	2	7
Klar negativ effekt	0	0	0	0	0	0
Sum	31	101	30	100	29	100

2.2.6 De evaluertes samlede vurdering av verdien av evalueringene

Spørsmål 23: "Hva er din samlede vurdering av verdien av denne evalueringen for virksomheten ved instituttet/enheten?"

Svaralternativ	Antall svar	Prosent
Meget høy verdi	3	9
Høy verdi	13	38
En viss verdi	10	29
Liten verdi	7	21
Ingen verdi	1	3
Sum	34	100

Respondentene var delt i sine samlede vurderinger av evalueringens verdi for instituttets virksomhet. 47 prosent av de respondentene som ga en samlet vurdering av verdien av evalueringen, mente at evalueringen hadde høy eller meget høy verdi for virksomheten ved instituttet/enheten. 29 prosent mente at den hadde en viss verdi, mens 24 prosent mente at den hadde liten eller ingen verdi.

Del 2.3 av notatet ser bl.a. på hva som kjennetegner de evalueringene som vurderes å ha høy verdi for evalueringsobjektet.

Hvor hyppig respondentene mener det er hensiktsmessig å foreta den type evaluering de har vært gjennom, er et annet uttrykk for erfaringene med evalueringen.

Spørsmål 24: "Hvor hyppig er det etter din mening hensiktsmessig å foreta denne typen evalueringer?"

Svaralternativ	Antall svar	Prosent
Hvert 4.-5. år	2	7
Hvert 6. år	23	77
Hvert 7.-8. år	2	7
Hvert 10. år	3	10
Sum	30	101

Merknad: Hvert 3., 6. og hvert 10. år var angitte svarkategorier. Andre svar ble gitt i en åpen svarkategori.

77 prosent av de som besvarte dette spørsmålet, mente at hvert 6. år var passe hyppighet, 7 prosent mente evalueringene burde foretas hyppigere og 17 prosent sjeldnere. En del unnlot å besvare spørsmålet og/eller satte betingelser for hvorvidt den type evaluering de hadde vært gjennom burde gjentas. Disse betingelsene omfattet at en slik evaluering ikke burde gjentas hvis den ikke ble brukt aktivt av Forskningsrådet, hvis en ikke kunne vise at nytten stod i forhold til kostnadene og ikke uten en balanse mellom næringsliv og akademikere i evalueringsutvalget. En respondent kommenterte at markedets evaluering (i forbindelse med konkurranse om oppdrag) var den viktigste, og at det ikke var behov for Forskningsrådsinitierte instituttevalueringer.⁴ En annen respondent svarte at kostnadene og omfanget av evalueringen neppe tilsa en hyppighet på mer enn hvert 10. år. En tredje ønsket seg derimot evaluering hvert 6. år med mellomliggende oppfølginger/minievalueringer hvert 3. år.

2.3 Forutsetninger for bruk og effekter

Hvilke institutter mener evalueringene har høy verdi, bruker evalueringene og synes effektene er positive? Her ser vi på sammenhenger med ulike bakgrunnsfaktorer, og sammenheng mellom svar på ulike spørsmål.

Hva kjennetegner de evalueringene som vurderes å ha høy verdi for evalueringsobjektet?

Det er naturlig nok en klar sammenheng mellom oppfølgingen ved instituttet og hvilken verdi respondentene mener evalueringen har hatt for virksomheten (se tabell 2.2). I de tilfellene der evalueringen ikke har ligget til grunn for oppfølging lokalt er det ingen som mener at den har hatt høy eller meget høy verdi for instituttet/enheten. I fire tilfeller uten lokal oppfølging mener respondentene likevel at evalueringen har en viss verdi. I to av disse tilfellene er det snakk om ferske evalueringsrapporter hvor oppfølgingen ikke har kommet i gang ennå. I de to andre tilfellene med "en viss verdi" på tross av manglende lokal oppfølging av rapporten, mener respondentene at evalueringen har hatt noe positiv effekt for den faglige virksomheten og for organisatoriske forhold ved instituttet, samt overfor Forskningsrådet, selv om rapporten ikke er fulgt opp lokalt.⁵ Dette kan være prosesseffekter: selve evalueringsprosessen har effekter selv om evalueringsrapporten ikke fører til noe.

I de tilfellene der rapporten ble fulgt opp lokalt, ser vi av tabellen at godt over halvparten mener at evalueringen har hatt høy eller meget høy verdi for virksomheten ved instituttet/enheten. At rapporten ligger til grunn for oppfølging ved instituttet er ikke en tilstrekkelig forutsetning for at den er verdifull for virksomheten. 15 prosent mener at evalueringen har hatt liten eller ingen verdi selv om den har ligget til grunn for lokal oppfølging.

⁴ Denne respondenten skrev videre: "Evalueringer har sin verdi, men det hadde vært bedre om de som har et formelt ansvar for instituttene (les: Forskningsrådet) hadde en bedre kontakt direkte til instituttene og stolte mer på egne vurderinger og hadde en klarere politikk for instituttsektoren. Hvis et institutt ikke oppfyller forskningsrådets forventninger er det bedre å si ifra ved å kutte ut grunnbevilgning og strategiske bevilgninger. Bedre det enn kommunitaristisk seigpining og ansvarsfraskrivning gjennom evalueringer og meta-evalueringer (som denne)."

⁵ Begrunnelsene for manglende oppfølging var her at evalueringsrapportens forslag til forbedringer var iverksatt før evalueringen fant sted, eller kom for sent inn i prosessen.

Tabell 2.2 Samlet vurdering av verdien av evalueringen etter hvorvidt evalueringen har ligget til grunn for oppfølging ved instituttet eller ikke. Prosent.

Oppfølging ved instituttet	Respondentens samlede vurdering av evalueringen			N
	Høy eller meget høy	En viss verdi	Liten eller ingen verdi	
Ja	62	23	15	26
Nei	0	50	50	8

Ut fra ovenstående blir et sentralt spørsmål: Hva skal til for at instituttene bruker evalueringene? Hvordan ledelsen ved instituttet/enheten vurderer *innholdet i evalueringsrapporten* har betydning for om rapporten blir brukt. Samtlige respondenter som mener at rapportens fremstilling av instituttets/enhetens faglige innretning stemmer meget godt, oppgir at rapporten har ligget til grunn for oppfølging ved instituttet. Det samme gjelder de som mener at rapportens fremstilling av instituttets/enhetens organisatoriske virkemåte stemmer meget godt, og de som mener at rapportens fremstilling av den nytte brukere og oppdragsgivere har av instituttet/enheten stemmer meget godt. Blant de som mener at rapportens fremstilling av instituttets/enhetens faglige innretning stemmer dårlig, og blant de som mener at rapportens fremstilling av instituttets/enhetens organisatoriske virkemåte stemmer dårlig, er det derimot ingen som oppgir at rapporten har ligget til grunn for oppfølging. Av de to som mener at rapportens fremstilling av den nytte brukere og oppdragsgivere har av instituttet/enheten stemmer dårlig, oppgir den ene at rapporten har ligget til grunn for oppfølging.

Kontakten mellom instituttet og evalueringsutvalget er en annen faktor som har betydning for oppfølgingen ved instituttet. Av de som synes kontakten med evalueringsutvalget (under evalueringen) var god eller meget god har rapporten ligget til grunn for oppfølging ved instituttet i 84 prosent av tilfellene. Blant de som synes kontakten var mindre god eller dårlig har rapporten ligget til grunn for oppfølging ved instituttet i halvparten av tilfellene.

Det er naturlig nok også en klar sammenheng mellom *hvordan respondentene vurderer effektene* av evalueringen og deres samlede vurdering av hvilken verdi evalueringen har hatt for virksomheten ved instituttet/enheten. Av de ulike typer effekter det er spurt om, er det effekten på den *faglige virksomheten* som ser ut til å ha størst betydning for respondentenes samlede vurdering av evalueringen. Samtlige respondenter som mener at evalueringen har hatt en klar positiv effekt på den faglige virksomheten, mener også at evalueringen samlet sett har hatt høy eller meget høy verdi for virksomheten. Av de som mener evalueringen ikke har hatt noen effekt på faglig virksomhet, mener 80 prosent at evalueringen har hatt liten eller ingen verdi for virksomheten ved instituttet/enheten (de resterende 20 prosent av respondentene mener at evalueringen har hatt en viss verdi for virksomheten).

Hva kjennetegner så de evalueringene der instituttene rapporterer om klar positiv effekt på faglig virksomhet?

- ♦ Rapporten hadde ligget til grunn for oppfølging ved alle disse instituttene.
- ♦ Alle mente utvalget hadde kompetanse til å vurdere faglig kvalitet.
- ♦ Alle mente at kontakten med utvalget var god eller meget god.
- ♦ Alle mente at evalueringsrapportens beskrivelse av instituttets/enhetens faglige virksomhet stemte godt eller meget godt.

Innholdet i evalueringens konklusjoner har også betydning for respondentenes samlede vurdering av hvilken verdi evalueringen har for virksomheten ved instituttet. Ved samtlige institutter hvor den

faglige kvaliteten blir vurdert å være meget bra, mener ledelsen at evalueringen har høy eller meget høy verdi for virksomheten.

Tabell 2.3 Samlet vurdering av verdien av evalueringen etter evalueringsrapportens vurdering av faglig kvalitet ved instituttet. Prosent.

Evalueringsrapportens konklusjon: faglig kvalitet ved instituttet	Respondentens samlede vurdering av evalueringen			N
	Høy eller meget høy	En viss verdi	Liten eller ingen verdi	
Meget bra	100	0	0	5
Bra	46	31	23	13
Akseptabelt	30	40	30	10
Dårlig	67	0	33	3

Merknad: For kategoriseringen av evalueringsrapportenes konklusjoner om faglig kvalitet se del I av notatet.

Forskjeller mellom områder

Vi har sett at respondentenes samlede vurdering av evalueringens verdi for virksomheten ved instituttet har sammenheng med om evalueringen har blitt fulgt opp ved instituttet og hvordan effektene av evalueringen vurderes. Den samlede vurderingen er også forskjellig avhengig av hvilket område innen Norges forskningsråd som instituttet sorterer under. Blant lederne for instituttene/enhetene som har blitt evaluert innen Området for naturvitenskap og teknologi er det en langt lavere andel som mener at evalueringen har hatt høy eller meget høy verdi for virksomheten, enn det er innen Området for kultur og samfunn og innen Området for miljø og utvikling (se tabell 2.4).

Tabell 2.4 Samlet vurdering av verdien av evalueringen etter hvilket område i Forskningsrådet som var ansvarlig for evalueringen. Prosent.

Område	Respondentens samlede vurdering av evalueringen			N
	Høy eller meget høy	En viss verdi	Liten eller ingen verdi	
KS	60	20	20	10
MU	75	25	0	4
NT	28	39	33	18

Merknad: Studien omfatter også en evalueringen innen BF samt to evalueringer hvor flere områder er involvert. Disse er holdt utenfor denne analysen.

Det er også innen NT vi finner høyest andel av bruk som *ikke* har gitt endringer i faglig virksomhet og høyest andel av bruk som ikke har gitt endringer i forholdet til brukerne. En forklaring på disse forskjellene mellom områdene kan være at for en stor del av NT-instituttene er det markedet som er målestokken på suksess. Når offentlige myndigheter bidrar med en liten del av inntektene blir Forskningsrådets evalueringer mindre viktige for instituttet (se under om basisfinansieringens betydning).

Enkeltevalueringer versus gruppeevalueringer

Lederne for de instituttene/enhetene som har blitt evaluert alene har en mer positiv samlet vurdering av evalueringen enn lederne for instituttene/enhetene som har blitt evaluert sammen med andre institutter/enheter (se tabell 2.5). Samtlige enkeltevalueringer har også hatt (klar eller noe) positiv effekt på faglig virksomhet.

Tabell 2.5 Samlet vurdering av verdien av evalueringen etter om instituttet ble evaluert alene eller sammen med andre institutter. Prosent.

Evalueringstype	Respondentens samlede vurdering av evalueringen			N
	Høy eller meget høy	En viss verdi	Liten eller ingen verdi	
Enkeltevaluering	67	33	0	6
Gruppeevaluering	43	29	29	28

En forklaring på disse forskjellene kan være den "skreddersøm" (tilpasning av evalueringen til det enkelte institutt) som enkelteevalueringer gir rom for. En annen mulig forklaring, at enkelt-evalueringer kan gi bedre dialog med evalueringsutvalget enn ved store gruppeevalueringer, blir ikke bekreftet av datamaterialet. Forskjellene er også relatert til områdeforskjeller. Innen NT hvor vi finner den laveste andelen som mener at evalueringen har hatt høy eller meget høy verdi for virksomheten, er samtlige evalueringer gruppeevalueringer.

Basisfinansierings betydning

Hvor stor andel av de evaluerte instituttene inntekter som består av basisfinansiering fra Forskningsrådet varierer fra 6 til 53 prosent. Basisfinansieringen har klar betydning både for bruken av evalueringene og endringer/effekter som følge av evalueringene.

Evalueringen har ligget til grunn for oppfølging ved samtlige institutter med en basisfinansiering på 15 prosent eller mer (med ett unntak). Oppfølgingen har gitt endringer i faglig virksomhet for samtlige institutter/enheter med over 24 prosent basisfinansiering og for 80 prosent av instituttene/enhetene med basisfinansiering fra 15 tom 24 prosent. Ingen institutter med basisfinansiering over 24 prosent mener at evalueringen har hatt liten eller ingen verdi for virksomheten. Samtlige med basisfinansiering over 24 prosent mener effekten på faglig virksomhet har vært (klar eller noe) positiv. Oppfølgingen av rapporten har gitt endringer i forholdet til brukerne for samtlige med basisfinansiering over 24 prosent, men for ingen av instituttene/enhetene med en basisfinansiering på under 8 prosent.

Materialet viser altså at det enkelte institutts finansieringsstruktur har stor betydning for bruken og effektene av Forskningsrådets evalueringer. Tar vi basisfinansierings størrelse som et mål på institutts avhengighetsforhold til Forskningsrådet, er det de som er mest avhengige av Forskningsrådet som er flittigst med å følge opp evalueringene og det er her evalueringene i høyest grad fører til endringer og er verdifulle for virksomheten.

2.4 Er instituttene fornøyd med evalueringene?

Her gis en kort oppsummering av del 2 av notatet. Resultatene suppleres så ved hjelp av kommentarene i svarskjemaene fra lederene for de evaluerte instituttene/enhetene.

Et flertall av evalueringsobjektene oppfattet bedring av faglig kvalitet eller fremskaffing av grunnlag for fremtidige bevilgninger som Norges forskningsråds mest sentrale hensikter med evalueringene. Langt færre så bedring av virksomhetens brukerrelevans, eller fremskaffing av grunnlag for omorganisering eller endring av rammevilkårene som hovedhensikten.

Mange hadde negative kommentarer til utvalgets sammensetning. Disse gikk blant annet på at det var overvekt av folk fra universitetssektoren og på at utvalget var faglig ensidig/ikke bredt nok sammensatt. Over 80 prosent mente likevel at evaluatorene hadde tilstrekkelig kompetanse til å vurdere virksomhetens relevans for kunder/brukere og kvaliteten på faglig virksomhet. Flere var imidlertid ikke fornøyd med kompetansen på spørsmål som gjaldt rammebetingelser og organisatoriske forhold.

De fleste av instituttene opplevde ingen vesentlige problemer knyttet til evalueringsutvalgets arbeid eller kontakten med utvalget. Hoveddelen av lederne for instituttene/enhetene mener at det bildet evalueringsrapporten gir av faglig virksomhet, brukernytte og organisasjon ved instituttet/enheten stemmer godt eller meget godt med deres eget bilde av dette.

78 prosent av de evaluerte instituttene/enhetene har hatt en eller annen form for intern oppfølging av evalueringsrapporten. I 89 prosent av disse tilfellene førte bruken til endringer i virksomheten. Flest endringer er knyttet til den faglige virksomheten. Over 80 prosent mener at evalueringen har hatt positiv effekt på den faglige virksomheten. Det rapporteres i liten grad om negative effekter av evalueringene. I den grad slike effekter forekommer ser de utelukkende ut til å være knyttet til forholdet til omgivelsene (oppdragsgivere/konkurrenter/Forskningsrådet) og ikke til selve virksomheten ved instituttet. I underkant av halvparten av respondentene mente at evalueringen samlet sett hadde høy eller meget høy verdi for virksomheten ved instituttet/enheten. 29 prosent mente den hadde en viss verdi, mens 24 prosent mente den hadde liten eller ingen verdi.

Oppfølging, effekter og samlet verdi har sammenheng med flere faktorer: hvordan ledelsen ved instituttet/enheten vurderer kompetansen til evalueringsutvalget, kontakten mellom evalueringsutvalget og instituttet, om innholdet i evalueringsrapporten stemmer med ledelsens oppfatning, samt evalueringsrapportens konklusjoner med hensyn til faglig kvalitet. Videre har det enkelte institutts finansieringsstruktur klar betydning for bruken og effektene av evalueringen. De som er mest avhengige av Forskningsrådet ser ut til å være flittigst til å følge opp evalueringene og det er også her evalueringene i høyest grad fører til endringer og vurderes å være verdifulle for virksomheten.

Respondentene brukte flittig mulighetene til å gi utfyllende kommentarer i svarskjemaet. Innholdet i kommentarene varierer, noen mener eksempelvis at selve evalueringsprosessen og dialogen med evalueringsutvalget var nyttig i seg selv, andre understreker at utvalget brukte for liten tid på dialogen med instituttet og ikke satte seg godt nok inn i virksomheten og rammebetingelsene. Noen understreker at brukerevalueringen var spesielt nyttig for instituttet, andre mener den var amatørmessig utført, og for lite omfattende.

Andre innvendinger er mer entydige. Det er mange som påpeker utvalgets manglende innsikt i oppdragsforskning og markedet for næringsrettet forskning. En svakhet med rapportene som fremheves i den forbindelse, er at kravene som stilles og anbefalingene som gis ikke står i forhold til instituttets rammebetingelser. En annen kritikk som går igjen er relatert til bruken av den informasjonen som er innhentet fra instituttet. Når denne blir brukt i rapporten, uten referanse, fremstår eksempelvis instituttets egne vurderinger som utvalgets vurdering. Dette medfører at noen rapporter har lite nytt å si instituttledelsen: den "bekrefter" deres egne vurderinger, og anbefaler dels tiltak som alt er gjennomført. Flere påpekte dette forholdet når de svarte "meget godt" på hvordan rapportens bilde av virksomheten stemte overens med deres eget bilde (spørsmål 15-17).

En annen kritikk gikk på at arbeidet tok for lang tid, og at når rapporten forelå var konklusjonene utdaterte.

Det var også enkelte kritiske kommentarer knyttet til effekten av evalueringen. At Forskningsrådet initierer en evaluering skaper forventninger om at noe skal skje. Når så oppfølgingen uteblir fra Forskningsrådets side, oppleves dette negativt. Noen fremhevet at evalueringsrapporten hadde gitt dem selvtilit og styrket instituttets "image", men at sett i forhold til Forskningsrådet hadde den ingen verdi, eller verre – en god evaluering var blitt fulgt av dårligere økonomiske rammebetingelser.

Forskningsrådets instituttevalueringer:

Instituttene vurderinger av gjennomføringen, rapporten og effektene

Spørreskjemaet skal besvares av direktør/sjef for de institutter/enheter som har blitt evaluert.

Alle opplysninger vil bli behandlet konfidensielt og ikke under noen omstendighet komme Forskningsrådet i hende i ubearbeidet eller identifiserbar stand.

De fleste spørsmålene inviterer til kommentarer. Det er avsatt begrenset plass til dette. Hvis behov for mer plass bruk gjerne egne ark og angi hvilke spørsmål kommentarene refererer til.

Utfylt skjema returneres NIFU innen 20. september 1999.

Evalueringens mandat og evalueringsutvalget

1. **Hvilke forhold ved instituttets/enhetens virksomhet skulle evalueres (ifølge din tolkning av mandatet for evalueringen)?**
 - Rammebetingelser
 - Virksomhetens relevans for kunder/brukere
 - Kvaliteten på faglig virksomhet
 - Organisatoriske forhold
 - Annet (spesifiser):

2. **Er det andre sentrale sider av instituttets/enhetens virksomhet som burde vært inkludert i mandatet?**
 - Nei
 - JaHvis ja, spesifiser:.....

3. **Var det forhold som var inkludert i mandatet, som det etter din mening var irrelevant å evaluere?**
 - Nei
 - JaHvis ja, spesifiser:.....

4. **Hva oppfattet du som Forskningsrådets hovedhensikt med evalueringen? (kryss én)**
 - Fremskaffe generelt informasjonsgrunnlag for Forskningsrådet og/eller andre myndigheter
 - Grunnlag for fremtidige bevilgninger
 - Grunnlag for omorganisering
 - Grunnlag for å endre rammevilkårene for virksomheten
 - Grunnlag for å bedre den faglige kvaliteten på virksomheten
 - Grunnlag for å bedre virksomhetens brukerrelevans
 - Annet (spesifiser):.....

5. Mener du evalueringsutvalget hadde tilstrekkelig kompetanse til å vurdere:

	Ja	Nei	Vet ikke
Instituttets rammebetingelser	☐	☐	☐
Virksomhetens relevans for kunder/brukere	☐	☐	☐
Kvaliteten på faglig virksomhet	☐	☐	☐
Instituttets organisatoriske forhold	☐	☐	☐
Eventuelle andre forhold som skulle vurderes ifølge mandatet	☐	☐	☐

6. Har du ellers noen kommentarer til evalueringsutvalgets sammensetning?

.....

.....

.....

.....

Evalueringens gjennomføring

7. Hvordan vurderer du den arbeidsform evalueringsutvalget brukte? Var den effektiv?

- Meget effektiv
- Effektiv
- Burde vært mer effektiv
- Svært lite effektiv

Kommentar:

.....

.....

8. Hvordan var kontakten mellom instituttet/enheten og evalueringsutvalget under arbeidets gang?

- Meget god
- God
- Mindre god
- Dårlig

Kommentar:

.....

.....

9. Anslå hvor mange arbeidstimer som samlet gikk med ved instituttet i forbindelse med evalueringen (til møter, samt møteforberedelse, til å fremskaffe og forberede informasjon og ellers bistå evalueringsutvalget og dets sekretariat).

Antall timer :

Evalueringsrapporten

10. Hvilken av påstandene under passer best med din oppfatning av evalueringsrapportens datagrunnlag?

- Informasjonen utvalget innhentet fra instituttet/enheten var *tilstrekkelig* til å besvare spørsmålene i mandatet.
- Informasjonen utvalget innhentet fra instituttet/enheten var *ikke* tilstrekkelig til å besvare spørsmålene i mandatet.
- Utvalget innhentet *langt mer* informasjon fra instituttet/enheten enn de trengte til å besvare spørsmålene i mandatet.

Kommentar:

.....

.....

.....

.....

11. Er det klart hvilke kriterier som ligger til grunn for rapportens faglige vurderinger?

- Ja
- Nei

Kommentar:

.....

.....

.....

12. Er evalueringsrapportens konklusjoner, etter din vurdering, klare og konsistente?

- Ja
- Nei

Kommentar:

.....

.....

.....

13. Er evalueringsrapportens konklusjoner, etter din vurdering, tilstrekkelig empirisk underbygget?

- Meget godt
- Godt
- Mindre godt
- Dårlig

Kommentar:

.....

.....

.....

14. Følger evalueringsutvalgets anbefalinger av konklusjonene i evalueringsrapporten?

- Meget godt
- Godt
- Mindre godt
- Dårlig

Kommentar:

.....

.....

.....

15. Synes du det bildet evalueringen gir, stemmer overens med det bildet du har av instituttets/enhetens *faglige innretning*?

- Meget godt
- Godt
- Mindre godt
- Dårlig
- Ikke aktuelt

Kommentar:

.....

.....

.....

16. Synes du det bildet evalueringen gir, stemmer overens med det bildet du har av instituttets/enhetens *administrative/organisatoriske virkemåte*?

- Meget godt
- Godt
- Mindre godt
- Dårlig
- Ikke aktuelt

Kommentar:

.....

.....

.....

17. Synes du det bildet evalueringen gir, stemmer overens med det bildet du har av den nytte brukere og oppdragsgivere har av instituttet/enheten?

- Meget godt
- Godt
- Mindre godt
- Dårlig
- Ikke aktuelt

Kommentar:

.....

.....

.....

Oppfølging og effekter av evalueringen

18. Hvem har instituttet distribuert rapporten til?

Internt ved instituttet

- Ingen distribusjon
- Til nøkkelpersoner/ledere
- Til alle ansatte
- Annet (spesifiser):.....

Eksternt

- Ingen distribusjon
- Bare til kunder som har spurt etter den
- Til enkelte utvalgte kunder/oppdragsgivere
- Til alle faste kunder/oppdragsgivere
- Til potensielle nye kunder/oppdragsgivere
- Annet (spesifiser):.....

19. Har evalueringsrapporten ligget til grunn for oppfølging ved instituttet?

- Ja
- Nei

Hvis nei, hvorfor ikke?

.....

.....

.....

20. Hvis ja på foregående spørsmål, hvordan har evalueringsrapporten blitt brukt?

- Vurdering av endringer i den faglige virksomheten
- Vurdering av endringer i administrative/organisatoriske forhold
- Vurdering av endringer i forholdet til brukere/oppdragsgivere
- Annet:

Har bruken ført til endringer i den *faglige virksomheten*?

Ja Nei

Hvis ja, spesifiser hva endringene består i:

.....

.....

.....

Har bruken ført til endringer *administrative/organisatoriske forhold*?

Ja Nei

Hvis ja, spesifiser hva endringene består i:

.....

.....

.....

Har bruken ført til endringer i *forholdet til brukere/oppdragsgivere*?

Ja Nei

Hvis ja, spesifiser hva endringene består i:

.....

.....

.....

Har bruken ført til endringer i *andre forhold*?

Ja Nei

Hvis ja, spesifiser hva endringene består i:

.....

.....

.....

21. Hvordan har evalueringen virket innad ved instituttet?

På faglig virksomhet

- Klar positiv effekt
- Noe positiv effekt
- Ingen effekt
- Noe negativ effekt
- Klar negativ effekt

På administrative/organisatoriske forhold

- Klar positiv effekt
- Noe positiv effekt
- Ingen effekt
- Noe negativ effekt
- Klar negativ effekt

Kommentar:

.....

.....

.....

.....

.....

22. Hvordan har evalueringen virket utad i forhold til omgivelsene?

Overfor konkurrenter

- Klar positiv effekt
- Noe positiv effekt
- Ingen effekt
- Noe negativ effekt
- Klar negativ effekt

Overfor oppdragsgivere

- Klar positiv effekt
- Noe positiv effekt
- Ingen effekt
- Noe negativ effekt
- Klar negativ effekt

Overfor Forskningsrådet

- Klar positiv effekt
- Noe positiv effekt
- Ingen effekt
- Noe negativ effekt
- Klar negativ effekt

Kommentar:

.....

.....

.....

.....

.....

23. Hva er din samlede vurdering av verdien av denne evalueringen for virksomheten ved instituttet/enheten?

- Meget høy verdi
- Høy verdi
- En viss verdi
- Liten verdi
- Ingen verdi

Kommentar:

.....

.....

.....

.....

.....

24. Hvor hyppig er det etter din mening hensiktsmessig å foreta denne typen evalueringer?

- Hvert 3. år
- Hvert 6. år
- Hvert 10. år
- Annet(spesifiser):